

KARLOVA UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta humanitních studií

Zuzana Brodilová

**HNUTÍ REVOLUČNÍ MLÁDEŽE
V LETECH 1968-1970**

bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Marek Skovajsa, Ph.D.

Praha 2006

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a souhlasím s jejím eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě.

V Praze dne XX.Y.2005

.....
podpis

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat především panu Mgr. Marku Skovajsovi, Ph.D. za vedení práce. Dále všem, kteří mě laskavě zapůjčili různé materiály vztahující se k tématu.

Obsah

I.	ÚVOD.....	6
	1. Struktura práce.....	6
	2. Prameny.....	7
	3. Šedesátá léta – období krizí.....	9
II.	NOVÁ LEVICE – VÝZNAMNÝ IDEOVÝ A INSPIRAČNÍ ZDROJ HRM.....	10
	1. Nová levice – vymezení pojmu.....	10
	2. Postoj některých teoretiků nové levice k násilí.....	11
	3. Vymezení vůči „staré levici“.....	12
	4. Trockismus.....	13
III.	NÁZOROVÍ PŘEDCHŮDCI A OKOLNOSTI VZNIKU HRM.....	15
	1. Názorové sdružení levice.....	15
	2. Societas Cosmopolitica.....	16
	3. Samostatná organizace studentů na VŠZ.....	16
	4. HRM a oficiální studentské hnutí.....	17
IV.	HISTORIE HRM.....	19
	1. Od založení do srpna 1969.....	19
	2. Srpen 1969.....	22
	3. Organizace HRM.....	23
	Buňky.....	24
	Sdružení.....	25
	Koordinační výbor HRM.....	25
	4. Od srpna 1969 po zatčení.....	26
	5. Ukončení činnosti.....	27
V.	OHLASY PROCESU.....	30
	1. Mezinárodní ohlasy.....	30
	2. Ohlasy procesu v Československu.....	30
VI.	VAZBY HRM NA ZAHRANIČÍ.....	32
	1. Zájezd části HRM do Paříže.....	32
	2. Zájezd do Západního Berlína.....	33
	3. Mezinárodní seminář „Filosofická východiska současné nové levice“.....	33
	4. Materiály z velvyslanectví ČLR a návštěvy na VV ČLR.....	34
	5. Jacek Kuroň a Karol Modzelewski: Otevřený dopis PSDS.....	35

6.	Informace o HRM v Black Dwarf a Inter – Continental – Press.....	35
7.	Poláci a Biuletyn Niecenzurowany.....	35
8.	Manifestace před velvyslanectvím NDR a velvyslanectvím Barmy.....	36
VII.	DOKUMENTY HRM A JEJICH IDEOVÉ POZADÍ.....	38
1.	Zakládající manifest HRM.....	39
2.	Byrokracie ne – revoluce ano.....	41
	Československo a socialismus (Vladimír Skalský).....	41
3.	Provolání ideologické sekce Revoluční socialistické strany.....	44
4.	Výzva všem mladým.....	45
5.	Několik poznámek k 10 bodům deseti pražských intelektuálů.....	45
6.	List revoluční avantgardy a Hnutí revoluční avantgardy Egona Čierného.....	47
7.	Časopis Levý odboj Petra Lukačoviče.....	50
8.	Několik poznámek k ideovému pozadí HRM.....	51
VIII.	Závěr.....	53
IX.	Seznam zkratk.....	55
X.	Seznam použité literatury.....	56
XI.	Obrazová příloha.....	58

I. ÚVOD

Téma radikální levice a radikálně-levicových hnutí, je mi dlouhodobě velmi blízké. V průběhu svého studia jsem se zabývala jak jeho vývojem ve 20. století, tak i mnohými podobami, jež nabývá v současnosti. Druhou oblastí mého teoretického zájmu je potom odboj proti komunistickému režimu v letech 1948-89 v Československu a jeho různé formy. V radikálně-levicovém hnutí, které vzniklo jako reakce na zhoršující se situaci v „normalizujícím“ se Československu – tedy v Hnutí revoluční mládeže – se oblasti mého zájmu protínají. Ráda bych se proto právě na toto hnutí zaměřila podrobněji a komplexněji.

1. Struktura práce

Ve své práci bych se ráda zaměřila i na širší kontext, v němž je dle mého názoru zajímavé Hnutí revoluční mládeže chápat (HRM). Pro jakékoliv uvažování nad HRM je myslím nejprve nezbytné vymezit podstatu fenoménu „nová levice“ a vysvětlit jeho charakter – na tuto problematiku se proto zaměřím nejdříve. Součástí by mělo být komplexní postihnutí tohoto jevu, jakož i hlavních dobových událostí s ním souvisejících – o to se pokusím i v konfrontaci myšlenek nové levice s tzv. levicí starou.

Zabývám se i historií samotného HRM – tedy jeho vznikem, vývojem i nechvalně známým koncem, který do československých dějin vešel jako první velký politický proces po roce 1968. Tato část bude uvedena stručným vhladem do historie tehdejšího studentského hnutí a několika dalšími dobovými událostmi, které měly pro vznik a existenci HRM klíčový význam. Zaměřím se i na skupiny a hnutí, které můžeme v československém prostředí považovat za předchůdce HRM. V několika samostatných kapitolách potom stručně popíši historii hnutí, abych se k některým jejím bodům vrátila podrobněji později (komplexněji se budu věnovat zejména dosud spíše opomíjeným tématům – jednotlivým dokumentům vydaným v souvislosti s činností HRM a dále spojení tohoto hnutí se zahraničím). Protože organizace HRM byla poměrně složitá a měla vliv i na činnost hnutí, popíši krátce její hlavní aspekty. V závěrečné části této kapitoly zmapuji stručně ohlasy, které HRM a především proces s jeho členy vzbudily nejen v zahraničí, ale i u nás. Zde vyjdu z článků publikovaných na toto téma v československých novinách od zatčení prvních členů v prosinci 1969 až do roku 1975. Je zajímavé sledovat, jakých podob činnost HRM v člancích československých novinářů nabývala.

Vzhledem k povaze Hnutí revoluční mládeže, které do značné míry vycházelo ze zahraničních ideových kořenů a mělo obecně na zahraničí silné vazby (ostatně jedním z hlavních záměrů vyšetřování bylo prokázat napojení HRM na západní kapitalistické státy), se budu v další kapitole věnovat spojení se zahraničím – a to jak ideovému, tak i faktickému.

Samostatnou kapitolu rovněž věnuji myšlenkovému a ideovému pozadí, z něhož Hnutí revoluční mládeže vycházelo – to je bohužel dosud jen velmi okrajově zmiňované téma, které je však dle mého názoru pro celkové hodnocení Hnutí velmi významné. Vzhledem k bohaté teoretické činnosti k tomu využiji analýzu některých vybraných autorských materiálů HRM – provolání, letáků, esejů atd.

V následujícím výkladu podávám jakousi historicko-politickou rekonstrukci vývoje HRM, ve snaze o zachování časové posloupnosti, tam, kde to bude možné.

2. Prameny

Možnosti výzkumu Hnutí revoluční mládeže jsou z různých důvodů částečně omezeny. Jedním z nich je rozsah a charakter zpřístupněného pramenného materiálu i sekundární literatury, dalším různé politické ohledy – ve výčtu by bylo možné pokračovat. Značnou roli hraje též „kletba pamětníků“, jejichž vzpomínky jsou zabarvené různými osobními sympatiemi či antipatiemi, či zkrátka překryty pozdějšími událostmi.

Co se týče sekundární literatury, asi nejkvalitnější ze studií vydaných doposud na toto téma je práce Jaroslava Pažouta „Hnutí revoluční mládeže 1968-1970“ vydaná Ústavem soudobých dějin v edici „Dokumenty“. Jedná se o soubor dobových dokumentů, jež se váží k tématu HRM, doplněný kvalitní a přehlednou (avšak stručnou) historickou studií mapující činnost Hnutí. Studie přitom do značné míry vychází z diplomové a disertační práce Jaroslava Pažouta „Nová levice a studentské hnutí v Československu v době Pražského jara“, jejíž součástí je i pasáž o HRM – rovněž tyto práce, dostupné v historické knihovně FF UK, jsou velmi cenným zdrojem poznání tématu. Jaroslav Pažout je také autorem řady kratších příspěvků k tématu radikální levice v Československu, či přímo k fenoménu Hnutí revoluční mládeže, jež vyšly v průběhu 90. let v několika různých sbornících.¹

¹ Např.: Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže, in: Zilynská, B. – Svobodný, P. (eds.): Česká věda a pražské jaro (1963-1970), Praha, Univerzita Karlova, Karolinum 2001, s.371-385.

Pažout, J.: Doslov, in: Holteyová, I.: Hnutí 68 na Západě, Praha, Vyšehrad 2004, s. 132-143.

Pažout, J.: Reakce československých studentů v době Pražského jara na protestní hnutí na západě in: Kárník, Z. (eds.): Bolševismus, komunismus a sociální radikalismus v Československu II., Praha, Dokořán 2004, s. 213-227

Pasáže o Hnutí revoluční mládeže lze nalézt v knize Pavla Pečínky „Pod rudou vlajkou proti KSČ“, která ovšem není příliš rozsáhlá a navíc mapuje vývoj radikální levice v průběhu celého období komunistické vlády v Československu – HRM je tak logicky pouze jednou z celé řady zkoumaných hnutí a skupin. Informace jsou zde poměrně systematicky a přehledně zpracovány, charakter knihy je však spíše publicistický – autor se často zaměřuje na marginální fakta a události, místy až bulvárního charakteru. Narazíme zde rovněž na řadu faktografických nepřesností. Vzhledem k vědeckému využití knihy se jako problematické může rovněž jevit tehdy autorem a priori zaujaté přesvědčení, že všichni stoupenci radikální levice směřují do řad sociální demokracie (které byl autor členem), jež není nijak přesvědčivě podloženo.²

Spíše k tématu nové levice na Západě se váže sborník textů jejich hlavních myšlenkových představitelů, který v roce 1968 sestavila Jiřina Šiklová s Miluší Kubičkovou. Najdeme zde krátké statě od Herberta Marcuseho, Che Guevary a dalších. Jiřina Šiklová je i autorkou další knihy o nové levici, v roce 1968 připravené k vydání, ovšem vzhledem ke změně politických poměrů již nevydané. Její rukopis se mi bohužel získat nepodařilo, mohla jsem však vyjít alespoň z pasáží, které cituje ve své práci Jaroslav Pažout.

Informace k tématu HRM je možno čerpat i z pamětí vydaných tehdejšími účastníky Hnutí. Dosud vyšla vzpomínková kniha Sibylle Plogsted³ a Petra Uhla⁴. Můžeme sem zařadit i záznam uložený v Ústavu soudobých dějin „Počátky odporu proti normalizačnímu režimu ve vzpomínkách účastníků“⁵, kde jsou mj. zachyceny vzpomínky Jaroslava Suka – u paměti tohoto typu je ovšem třeba zaujmout určitý kritický odstup. Jaroslav Suk je zároveň i autorem krátkého článku „Československá radikální levice“, který vyšel v exilovém časopise Svědectví v roce 1982 – zde zase musíme počítat s dobovým omezením příspěvku, jež vzhledem k trvajícím komunistickému režimu nemohl obsáhnout vše, co by bylo třeba.⁶

Cenným zdrojem, z něhož jsem čerpala, jsou tak především původní prameny, které jsou roztroušeny v několika pražských archivech. Část dokumentů vztahujících se k HRM je uložena v Ústavu soudobých dějin (zde jsou archivovány i velmi podrobné poznámky Petra Uhla k soudnímu procesu v roce 1971), další dokumenty jsou v archivu Ministerstva vnitra (především vyšetřovací spisy jednotlivých obžalovaných, dále kopie některých dokumentů), bohužel soudní spis k celému případu, uložený ve spisovně Městského soudu v Praze byl

² Slačálek, O.: Za zcela jiný socialismus! (rukopis k připravované práci), s. 48.

³ Plogsted, S.: V síti dějin – zatčená v Praze po roce 1968, Brno, Doplněk 2002.

⁴ Uhl, P.: Právo a nespravedlnost očima Petra Uhla. Praha, C.H.Beck Verlag 1998.

⁵ Suk, J.: Hnutí revoluční mládeže, in: Cuhra, J.: Počátky odporu proti normalizačnímu režimu ve vzpomínkách účastníků. Materiály studie, dokumenty, 1997, č. 8. Praha, ÚSD 1997.

⁶ Suk, Jaroslav: Československá radikální levice. Svědectví, 1982, č. 67, s. 613-629.

zničen při povodni. Vzhledem k tématu práce je informačně cenný i soukromý archiv Ivana Dejmal, jehož součástí je mnoho materiálů, jež se k tématu HRM vztahují. Tento archiv je uložen v Libri Prohibiti.

3. Šedesátá léta – období krizí

Šedesátá léta, zvláště jejich závěr, byla v celosvětovém kontextu velmi bouřlivým obdobím. K zásadním změnám a posunům docházelo v mnoha oblastech lidské činnosti – v umění, politice, sociálních vědách, ale i ve vztazích mezi lidmi a především ve způsobu nazírání na ně. Tyto změny se přitom týkaly celého světa – k převratným událostem docházelo v zemích Jižní Ameriky, stejně jako v Západní Evropě, v Československu, stejně jako v Americe a Japonsku. Charakter těchto změn a především jejich kořeny se však na různých místech lišily. Odlišný byl do značné míry i jejich průběh a reakce na ně. Zároveň můžeme ve vývoji tohoto období zaznamenat i mnoho paralel a styčných ploch. Závěr šedesátých let lze obecně chápat jako reakci na krizi – ve všech případech se jednalo o protesty a hledání alternativ vůči panujícímu systému, který byl považován za špatný, brutální. Původcem protestů i strůjcem změn byla často mládež, především vysokoškolských studentů. Je ale zřejmé, že se v jednotlivých zemích jednalo o diametrálně odlišné systémy a z toho vyplýval i rozdílný způsob průběhu krizí, jejich řešení a konečný výsledek.

Československé Hnutí radikální mládeže je dle mého názoru třeba vnímat i v tomto kontextu. Vzhledem k tehdejší změnám bylo specifické i typické zároveň. Jako jedno z mála v tehdejší Československu korespondovalo svou podobou, vyznávanými hodnotami a idejemi i celkovým profilem s hnutími charakteristickými spíše pro tehdejší západní svět. Ta však vycházela z naprosto odlišných politických reálií. Hnutí revoluční mládeže mělo rovněž jako jedno z mála v tehdejší Československu, kde se veřejné mínění a politické preference po intervenci vojsk Varšavské smlouvy posouvaly spíše na pravou stranu politického spektra, radikálně levicový charakter. Jaký je tedy původ myšlenek nové levice, charakteristických spíše pro západní demokracie, v normalizujícím se Československu? Jaké jsou jejich kořeny? Měla československá radikální levice oproti té západní nějaká specifika? A jak na ni reagovala tehdejší československá i západoevropská společnost? To je jen několik z mnoha otázek, které jsem si v souvislosti s úvahami nad Hnutím revoluční mládeže položila.

II. NOVÁ LEVICE – VÝZNAMNÝ IDEOVÝ A INSPIRAČNÍ ZDROJ HRM

I. Nová levice – vymezení pojmu

Jak již bylo řečeno, Hnutí revoluční mládeže je třeba chápat v kontextu nejen tehdejší situace v Československu, ale v kontextu celosvětovém, protože zvláště jeho ideový obsah tehdejší západní dění do značné míry reflektoval. Přestože tedy západoevropská a americká „new left“ není tématem mé práce, považuji za nutné se alespoň stručně zmínit o jejím základním vývoji, jakož i hlavních hodnotových a ideových východiscích.

Termínem nová levice bývá souhrnně označována skupina radikálních myslitelů, kteří v období od konce padesátých let do začátku let sedmdesátých usilovali o oživení socialistického myšlení.⁷ Stejným názvem bývá označováno i tehdejší široké protestní hnutí, které z teoretických závěrů formulovaných těmito filosofy vycházelo a snažilo se je více či méně úspěšně využívat při své praktické činnosti i pohledu na svět. Nová levice se kriticky stavěla k „reálnému socialismu“ ve východní Evropě a distancovala se od západoevropských komunistických stran. Její členové také zpochybňovali ortodoxní marxistické přesvědčení o nezadržitelném ekonomickém kolapsu kapitalismu a soustředili se na ideologické a kulturní faktory, jež znemožňovaly, aby si oběti kapitalismu začaly být vědomy svých autentických potřeb.⁸ Obecně přitom můžeme říci, že ve vztahu k marxistickému učení a k dílu Marxe samotného, nová levice potlačila ekonomické aspekty jeho teorií a soustředila se spíše na raná Marxova díla. Nezajímala je tedy ani tak Marx jako ekonom, ale především Marx jako sociolog a filosof.⁹ Nová levice neměla výrazně formulovaný program s jasnými prostředky a cíli, jednalo se často spíše o negativní vymezení vůči soudobým podobám politického i společenského života, mající velmi obecný charakter.

Anarchistický tón v jejich myšlení se projevoval v nedůvěře ke konvenční stranické politice; je proto možná přiměřenější se na novou levici dívat více jako na „společenské kritiky“ než na „politiky“ v původním smyslu tohoto slova.

Jejich hlavními tématy, která i přes naznačenou skepsi vycházela z klasického socialistického myšlení, byly především otázky osobních (hlavně sexuálních) vztahů, kulturních odlišností a hodnoty materiálního pokroku¹⁰.

⁷ Blackwell, B.: Encyklopedie politického myšlení, Brno, Barrister & Principal 2001, s. 337.

⁸ Blackwell, B.: Encyklopedie politického myšlení, s. 338.

⁹ Cranston, M. (eds.): The new left, New York, The library press 1971, str. 10.

¹⁰ Blackwell, B.: Encyklopedie politického myšlení, s. 338.

3. Postoj některých teoretiků nové levice k násilí

Specifickým fenoménem, souvisejícím s díly některých teoretiků Nové levice (jež se bude odrážet i v činnosti Hnutí revoluční mládeže) je problematika násilí. Dalo by se říci, že je to svým způsobem jeden z aspektů, který ji rovněž odděluje od tradičního marxismu. Marx revoluční násilí chápal jako nepříjemné, avšak nevyhnutelné – rozhodně nesympatizoval s anarchisty, kterým bylo násilí (s různými cíly) vyhlídkou na uchopení moci.¹¹ Koneckonců symbolem sovětského režimu se stala Piccassova holubice – znamení míru (což ovšem nemůže zastřít všechno mučení a zabíjení). Teoretici Nové levice (a konečně i hnutí s nimi spjatá) násilí neodsuzují, spíše naopak.

Hlavním poslem ideje „násilí“ se z tohoto pohledu stává Frantz Fanon, pro něhož je násilí, zvláště v souvislosti s problémy Třetího světa, důležitým tématem. Ve své knize „*Wretched of the Earth*“ ospravedlňuje použití násilí takto: „Násilí, které je pácháno lidmi a pro lidi, násilí na úrovni a organizované svými vůdci, umožňuje pochopit masám sociální pravdu a naučit se s ní zacházet... násilí je terapií¹² v boji proti evropským kolonialistům, násilí zbavuje obyvatele třetího světa jejich komplexu méněcennosti, jejich pasivity a zoufalství, dodává jim odvahy a vrací jim víru v sebe“¹³ Fanonův postoj k násilí se stal jednou z hlavních tezí i pro další teoretiky. Sartre ve své předmluvě k Fanonově knize píše: „Zabít Evropana je jako zabít dvě mouchy jednou ranou – padne utlačovatel a tím zmizí i utlačovaný.“¹⁴

Sartre nicméně glorifikoval násilí již dříve. V jednom novinovém rozhovoru prohlásil, že jedním z jeho hlavních cílů je ukázat, že idea levice nespočívá v myšlence „násilí neoplácej násilím.“¹⁵ Sartre byl později i jedním z hlavních obhájců teroristů z německých Rudých Brigád (skupina Baader- Meinhofová).

Rovněž Herbert Marcus hájil v určitých situacích použití násilí. Je však třeba říci, že v porovnání se Sartrem, který stál více než dvacet let na straně Sovětského svazu, měl Marcus v tomto ohledu větší smysl pro realitu. Kritizoval země komunistické stejně jako kapitalistické. Přestože tedy Marcus souhlasil se Sartrem v tom, že existující instituce jsou na násilí založeny a jedině násilí umožní je překonat, viděl rozdíl mezi „násilím revolučním“ a

¹¹ Cranston, M. (eds.): *New left*, s. 8.

¹² Fanon byl původním povoláním psychiatr.

¹³ Fanon, F.: *The Wretched of the earth*, New York, Grove Press 1963, s.74. (vlastní překlad)

¹⁴ Sartre, J.P.: Předmluva, in: Fanon, F.: *The Wretched of the earth*, s. 14. (vlastní překlad)

¹⁵ Cranston, M. (eds.): *New left*, s. 15.

„reakčním“ – tedy mezi násilím utlačovaných a utlačovateli.¹⁶ Obě formy chápal z etického hlediska jako nehumánní a špatné, zároveň však jedním dechem dodával „ale kdy byly v historii dodržovány etické principy“?¹⁷

Nová levice zkrátka věřila především ve změnu společnosti revolucí. Její postoj k násilí byl jen jedním z mnoha kroků na dlouhé cestě od tradičního marxismu a tzv. „staré levice“.

4. Vymezení vůči „staré levici“

Hodnoty a ideje nové levice můžeme velmi dobře sledovat na ostrém vymezení vůči tzv. „levici staré“ – formulování postojů protikladných vůči tradičním zásadám a tezím socialistických, sociálnědemokratických a komunistických stran byly ostatně jedním z hlavních principů, na němž nová levice stavěla. Vymezení proti těmto „starým hodnotám“ bylo rovněž jedním z důležitých spojení, sjednocujícím různé myšlenkové a názorové proudy, které jsou k nové levici řazeny.

Na toto vymezení měly určující vliv události jako komunistický puč v únoru 1948 v Praze, XX. sjezd KSSS v roce 1956, násilné potlačení maďarského povstání v témže roce, studená válka a chybějící diskuse o atomovém zbrojení na Východě i Západě.¹⁸ Terčem kritiky se staly reformní hnutí demokratického socialismu v „západních státech“, stejně jako komunismus stalinského typu, přičemž z hlediska reálné politiky bylo jednání tradičních levicových stran považováno za zaujaté a především neschopné sociálně a politicky překonat stávající stav.

Myšlenkovou orientaci nové levice formulovanou v protikladu k „levici staré“ je možno zjednodušeně popsat v těchto bodech:

Nově je interpretována marxistická filosofie. Jak již bylo naznačeno výše, je zdůrazněn návrat k Marxovým raným spisům a tím zvýrazněna spíše problematika odcizení, téma vykořisťování je upozaděno, či alespoň použito v nových souvislostech. Marxismus je nově nahlížen v souvislosti s existencialismem a psychoanalýzou, což se váže i ke snaze o jeho deinstitucionalizaci.

¹⁶ Tamtéž, s. 12.

¹⁷ Tamtéž, s.103.

¹⁸ Holtey, I.: Hnutí 68 na Západě, s. 18.

Nově je nastíněn socialistický společenský řád. Socialismus podle přesvědčení nové levice nemůže skončit s politickou a sociální revolucí, uchopením moci a zestátněním výrobních prostředků, nýbrž musí odstranit odcizení člověka ve vztahu k jeho okolí: ve vztahu k rodině, k volnému času, zkrátka ve všech jeho sociálních vztazích.¹⁹

Jednotlivec se má rovněž zbavit podřízeného vztahu vůči kolektivu. Častým tématem je rozvoj nových komunikačních a kulturních forem .

Vzniká celkově nová koncepce organizace. Heslem je akce, nikoli organizace. Nová levice se chápe jako hnutí, nikoli jako strana.²⁰ Jako hnutí sleduje strategii přímé akce se všemi jejími rysy – s provokacemi, happeningy, novými formami komunikace.

Nově je definován nositel sociální změny, což souvisí i se změněným chápáním marxismu. Za nositele sociální a kulturní změny již není považován proletariát. Nová levice vychází z toho, že podnět k transformaci společnosti vyvolají nové tvůrčí skupiny: (odborně) vyškolená nová dělnická třída, mladá inteligence, okrajové společenské skupiny.

5. Trockismus

Dalším významným ideovým zdrojem nové levice (ale opět i Hnutí revoluční mládeže), byl trockismus a jeho různé modifikace. Trockismus je variantou marxismu, jež odvozuje své hlavní teze ze spisů Lva Davidoviče Trockého, zejména z jeho pozdějších prací kritizujících stalinismus v Sovětském svazu.²¹ Trockisté v zásadě přijímají vývoj v Sovětském svazu do smrti Lenina, nástup Stalina k moci chápou jako zásadní chybu. Zachovávají původní Marxovu oddanost dělnické revoluci, ale odmítají přistoupit na to, že by opravdovým ztělesněním socialismu byl Sovětský blok a jeho satelity. Právě naopak. Někteří trockisté charakterizují (v duchu Trockého samotného) Sovětský svaz jako degenerovaný dělnický stát; jiným toto vymezení nestačí a označují sovětský režim jako státní kapitalismus (soukromé kapitalistické hospodářství pod státní kontrolou).

V souvislosti s novou levicí a Hnutím revoluční mládeže byla významná především trockistická IV. Internacionála, kterou založili přívrženci Trockého v roce 1938²² a která získala v řadě západních zemí značnou popularitu. Vymezovala se proti kapitalismu i proti

¹⁹ Tamtéž, s. 30.

²⁰ Tamtéž, s. 32.

²¹ Blackwel, B.: Encyklopedie politického myšlení, s. 537.

²² Autor neznámý: Nová levice, časopis Informační Materiály – opozice československých revolučních socialistů, č. 1, 1971, s. 33.

sovětskému systému a prostřednictvím svých národních sekcí pronikla do řady zemí. Důležitou roli sehrála i v činnosti HRM – Petr Uhl se v roce 1965 náhodou seznámil s Alainem Krivinem (předsedou IV. internacionály) a navázal s ním přátelství. Na jeho pozvání pak několikrát odjel do Francie, kde jeho prostřednictvím pronikl do studentského protestního hnutí a navázal řadu kontaktů, jež byly pro pozdější činnost hnutí důležité. Hnutí revoluční mládeže některé myšlenky IV. internacionály podporovalo, tato podpora však nebyla bezvýhradná – jednalo se spíše o eklektické přijetí některých prvků.

III. NÁZOROVÍ PŘEDCHŮDCI A OKOLNOSTI VZNIKU HRM

Co můžeme říci o době vzniku Hnutí revoluční mládeže – jak vypadal konec šedesátých let v Československu? – Konec roku 1968 a rok 1969; vlna bouřlivého a spontánního odporu proti sovětské okupaci pomalu opadá. Objevují se pocity bezmoci, dřívější bezvýhradná podpora novému vedení se mění ve znechucení ze zrady, lidé pomalu začínají poznávat, jak velké riziko může přinést veřejná aktivita – začíná stahování se do soukromí svých životů, bytů a chat. V reakci na tyto nové fenomény dochází v určitých skupinách obyvatelstva k radikalizaci a objevují se skupiny jako je Hnutí revoluční mládeže.

1. Názorové sdružení levice

Za hlavního předchůdce HRM můžeme považovat méně známé „Názorové sdružení levice“ (NSL), které vzniklo v březnu 1968 a jehož ustavení bylo anoncováno inzerátem v Rudém Právu a Literárních novinách.²³ Účastníky spojovala kritika technokracie, podpora samosprávám, podpora „třetímu“ světu, kritika nacionalismu a parlamentarismu, omezená podpora obrodnému procesu.²⁴ Ideové zaměření NSL bylo velmi široké, zahrnovalo marxismus, trockismus, anarchismus... V jeho čele stál PhDr. Zbyněk Fišer (který přijal pseudonym Egon Bondy), invalidní důchodce, nestraník, žák Závěše Kalandry. Veřejně se hlásil k maoismu, zvláště ke kulturní revoluci. Hlavní činností sdružení byly besedy a vydávání písemností, vydána byla dvě čísla cyklostylovaných informačních materiálů²⁵ a dvě cyklostylovaná stanoviska.²⁶ Toto sdružení se však – vzhledem ke změně politické situace v srpnu 1968 a obavám jeho členů z ní – relativně rychle rozpadlo. Někteří členové (Petr Uhl, Štěpán Steiger, Tomáš Sigmund a další), kteří s jeho rozpuštěním nesouhlasili, se ovšem stýkali dál. Právě oni stáli posléze u pozdějšího zrodu Hnutí revoluční mládeže.

²³ Pečínka, P.: Pod rudou vlajkou proti KSČ, Brno, Doplněk 1999, s. 52.

²⁴ Rukopisné poznámky Petra Uhla (uloženo v Ústavu soudobých dějin – sbírka HRM)

²⁵ Pod tímto názvem později vycházel i časopis Sibylle Plogsted a spol. v Berlíně.

²⁶ Pečínka, P.: Pod rudou vlajkou proti KSČ, s. 53.

2. Societas Cosmopolitica

Dalším významným ideovým předchůdcem, z něhož se později rovněž rekrutovalo několik členů HRM a který svým způsobem také určil budoucí charakter tohoto hnutí byla recesistická skupina studentů nazvaná Societas Cosmopolitica (SC). Její členové podle svého programu bojovali proti všem projevům šovinismu, měšťáctví, konformismu a za splývání národů.²⁷ Ve svém programu proklamovali i zavržení národnostní příslušnosti členů²⁸, „neboť svou příslušnost k národu člověk získává náhodně při narození a nemůže ji ovlivnit. Proto si také vybíráme čísla, která budeme používat místo nacionálně zabarvených jmen.“²⁹ Skupina organizovala i různé mítinky a demonstrace, sbírala podpisy pod petici za obnovení diplomatických styků s Izraelem (podařilo se jim získat více než 15 tisíc podpisů)³⁰; jejich odpor proti konfliktu v Biafře významně napomohl zastavení dodávek československých zbraní do Nigérie. Societas Cosmopolitica, která byla založena na počátku března skupinou asi dvaceti studentů Filosofické fakulty, neměla ještě revolučně marxistický charakter, většina jejích členů (zvláště Jaroslav Suk) se však přesto na konci roku 1968 zapojila do HRM, kde v duchu svého ironizujícího charakteru vytvořila základ buňky „Seržant Vasja“.³¹

3. Samostatná organizace studentů VŠZ

Poslední významnou skupinou, jež souvisí s pozdější činností HRM byla Samostatná organizace studentů (SOS) založená na Vysoké škole zemědělské; v jejím čele stál Ivan Dejmal. Oproti jiným vysokým školám se zde nevytvořily zastupitelské orgány typu akademické rady, ale aktivní studenti koncem roku 1967 založili SOS jako organizaci politickou.³² Na Vysoké škole zemědělské se v roce 1965 přestalo přihlížet ke kádrovým posudkům uchazečů o studium – na školu se tak dostalo mnoho studentů z bývalých statkářských rodin, jež byli poznamenáni zážitkem násilné kolektivizace a vyvlastňování;

²⁷ Pažout, J.: Nová levice a československé studentské hnutí v době Pražského jara (disertační práce), Praha, FF UK 2003, s. 101.

²⁸ SC bylo – dle svého názvu – opravdu skupinou kosmopolitní, kromě několika Čechů zde byli příslušníci mnoha dalších národností: syn španělských emigrantů Enrique Quesada, Ukrajinec Vladimír Vološčuk, Bulhar a absolvent ruské školy na velvyslanectví SSSR v Praze Alexandr Langer a další. (viz Suk, J.: Počátky odporu proti normalizačnímu režimu ve vzpomínkách účastníků, str. 22.)

²⁹ Suk, J.: Počátky odporu..., s. 7.

³⁰ Tamtéž, s. 12.

³¹ Tamtéž, s. 38

³² Pažout, J.: Nová levice a československé studentské hnutí v době Pražského jara, s. 76.

v důsledku toho se zde vytvořilo silně zpolitizované prostředí, které více než jinde často tíhlo k anarchismu. Velká část aktivních členů SOS přešla po jeho rozpadu na podzim 1969 (skupina kolem Ivana Dejmalu již dříve) do HRM, kde vytvořili tři samostatné buňky.³³

4. HRM a oficiální studentské hnutí

V Československu tvořili studenti již před rokem 1968 jedno z nejvýznamnějších center protirežimní opozice a velmi aktivní byli i v průběhu Pražského jara. Jejich význam stoupl po okupaci v srpnu 1968, kdy se spolu s některými odboráři a částí inteligence stali hlavním subjektem odporu proti počínající normalizaci. Svůj názor na měnící se poměry v zemi vyjádřili především listopadovou stávkou v roce 1968.

Okupační stávka byla vyhlášena na pondělí 18. listopadu a měla trvat do středy 20. listopadu.³⁴ Požadavky stávkujících byly shrnuty do „studentského desatera“ vydaného Svazem vysokoškolského studentstva Čech a Moravy 11. listopadu 1968, které de facto vycházelo z Akčního programu KSČ.³⁵ Studenti v něm požadovali respektování nedotknutelnosti lidských práv, dodržování shromažďovací a spolčovací svobody, svobody slova, vědeckého bádání a umělecké tvorby. Vyslovili se proti znovuzavádění kabinetní politiky a pro to, aby vláda ČSSR dosáhla na svých jednáních závazného termínu pro stažení cizích vojsk ze země. Zavedení cenzury v hromadných sdělovacích prostředcích mělo být pouze dočasné, a to na dobu maximálně půl roku. Ti, kteří ztratili důvěru občanů, měli odejít z funkcí. Studenti požadovali též pokračování v ustavování rad pracujících.³⁶ Přestože získali ve svých požadavcích značnou podporu široké veřejnosti, listopadová stávka skončila faktickým neúspěchem – nepodařilo se jim (a objektivně ani podařit nemohlo) prosadit splnění jejich požadavků.³⁷

Neúspěch stávky vedl u většiny jejich aktérů k pocitům beznaděje a počínající rezignaci, menšina studentů se začala radikalizovat. Velkou roli při utváření HRM sehrálo i to, že právě radikální studenti stáli často v čele protestů a v průběhu listopadové stávky měli možnost se potkat a blíže seznámit – navázat užší kontakty.

³³ Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970 (edice dokumentů), Praha, ÚSD 2004, s. 15.

³⁴ Rozhodnutím shromáždění na VŠZ nakonec prodloužena na týden.

³⁵ Pažout, J.: Československé studentské hnutí v šedesátých letech dvacátého století (sbírka Ivana Dejmalu), on-line text (libpro.cts.cuni.cz/el/publ/dejmal.htm).

³⁶ Studentské listy, ročník 1, č. 1/1969, 25.2.1969.

³⁷ Pažout, J.: Československé studentské hnutí v šedesátých letech dvacátého století (sbírka Ivana Dejmalu), on-line text.

Právě vznik Hnutí revoluční mládeže byl odrazem a výsledkem radikalizace části studentstva po stávce. Šlo o jednoznačné vymezení proti okupaci a jejím následkům, proti neustálému ustupování reformních komunistů, proti konzervativcům i proti počínajícím projevům poraženectví.³⁸ HRM sice nemělo výlučně studentský charakter, se studentským hnutím (zvláště pak s různými skupinami na FF UK) bylo ale úzce spjato.³⁹ Kromě studentů zde byli i levicoví intelektuálové a dělníci (jejichž počet postupem doby stoupal). Pro studentskou část HRM je přitom charakteristická vysoká míra angažovanosti v celém roce 1968. To se projevilo i v průběhu listopadové stávky – budoucí členové HRM (Suk, Bašta, Šustrová, Frolík, Čierný a další) obsadili významnou část míst v nově rekonstruované Akademické radě studentů Filozofické fakulty UK, což byl jeden z významných subjektů stávky. Přesto, že zde celkově zastávali menšinu míst, leckdy své návrhy díky frakční kázní prosadili.⁴⁰

³⁸ Rukopisné poznámky Petra Uhla

³⁹ Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970 (edice dokumentů), s. 7.

⁴⁰ Pažout, J.: Nová levice a československé studentské hnutí v době Pražského jara (disertační práce), s. 93.

IV. HISTORIE HRM

1. Od založení do srpna 1969

Za den založení Hnutí revoluční mládeže můžeme považovat 2. prosinec 1968⁴¹, kdy se uskutečnila v klubovně na vysokoškolské koleji Větrník zakládající schůzka této organizace. Z velké většiny se zde sešli budoucí neaktivnější členové HRM (cca 15 – 20 osob): Petr Uhl, Jan Frolík, Sibylle Plogsted, Petruška Šustrová, Jaroslav Suk, Egon Čierný, Jaroslav Bašta, Alexandr Langer, Nad' a Poláková a další.⁴² Na první schůzi byl dohodnut název (HRM) a byl zde diskutován „Zakládající manifest“, který byl po dalších úpravách vyvěšen na nástěnce Filosofické fakulty (konspirace tedy zpočátku nebyla žádná). V tomto manifestu se autoři vymezili vůči počínající normalizaci, ale i kapitalismu. Přihlásili se k socialistickému myšlení a inspiraci z řady dalších zdrojů. Patrný je především vliv myšlenek nové levice a trockismu. Vzhledem k situaci si jako nejlepší formu boje zvolili pasivní odpor.⁴³

Zde je třeba poznamenat, že ne všichni členové HRM sdíleli levicové, či radikálně levicové myšlenky (koneckonců i v „Zakládajícím manifestu“ je poznámka, že HRM je otevřeno všem, „pokud se v zásadě shodují s přístupy tohoto manifestu“⁴⁴). Mezi členy byla i řada lidí s odlišnými názory. Jednotícím poutem pro všechny byla nespokojenost se stávající politickou a společenskou situací a snaha ji nějak změnit.⁴⁵ Celkově se linie hnutí nejvíce blížila trockismu, ve skupině se však zároveň vyskytovali i stoupenci maoismu (to byl především Bohdan Dvořák, Tomáš Sigmund, částečně i Radan Baše) a anarchismu (lidé, kteří přešli do HRM ze Samostatné organizace studentů na Vysoké škole zemědělské). Svými názory i ideovým přesvědčením se ze skupiny výrazně vymykal Egon Čierný – jinak jeden z neaktivnějších členů. Čierný sloužil přes léto 1968 jako dozorce na ministerstvu obrany a zde údajně získal kontakty a seznámil se s celou řadou vlivných lidí.⁴⁶ Možná i to ho ovlivnilo

⁴¹ Již koncem listopadu 1968 však Petr Uhl, Jan Frolík a Egon Čierný jednají v restauraci U Prince o založení diskusního mládežnického levicového klubu. Tento první pokus o zakládající schůzi v kavárně Vltava je však neúspěšný.

⁴² Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970 (edice dokumentů), s. 10.

⁴³ více o Manifestu zakládající mládeže viz kapitola VII.

⁴⁴ Zakládající manifest viz Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970 (edice Dokumenty), s. 41-43

⁴⁵ V této souvislosti však trochu rozporně působí pozdější vzpomínka Jaroslava Suka, kterému přišlo velmi „pikantní“, že hoch, kterého neznal se na jedné z jejich schůzek ptal, proč musí být v názvu hnutí slovo „socialistická“ (viz Suk, J.: Počátky odporu proti normalizačnímu režimu ve vzpomínkách účastníků, s. 18).

⁴⁶ Suk, J.: Počátky odporu proti..., s. 31.

v jeho odlišném smýšlení (velkou roli v jeho představě o revoluci a budoucím světovém uspořádání hrála armáda a mladí důstojníci). Čierný se deklaroval jako stoupenec převratové varianty přeměny společnosti. Vypracoval i vlastní manifest („List revoluční avantgardy“⁴⁷), v němž své představy budoucí revoluce i následného uspořádání shrnul – mělo dojít k „revoluci shora“ (k násilnému svržení byrokraticko-centralistického systému. Ostatní členové HRM s ním však nesouhlasili⁴⁸ a Čierný proto skupinu v květnu 1969 opustil s tím, že chtěl založit vlastní Hnutí revoluční avantgardy. K tomu však nikdy nedošlo.

Egon Čierný stál rovněž u zrodu plánu, který byl jedním z důležitých bodů pozdější obžaloby, ale který ve skutečnosti neměl příliš jasnou a pevnou podobu. Jednalo se o návrh na přepadení budovy rozhlasu a odvysílání výzvy občanům. Spíše než o konkrétní plán se jednalo o pouhý záměr, který stál kdesi na pomezí fikce⁴⁹ a objektivně nemohl rozhodně být označen za přípravu přepadení.⁵⁰

K radikalizaci a upevnění charakteru HRM došlo v lednu 1969 po upálení Jana Palacha. Výstižně to popsal ve svých vzpomínkách Jaroslav Suk: „V lednu přišel jako blesk z čistého nebe Palachův čin. Znamenal pro mě mravní předěl, to co jsem dosud mohl brát jako osobní záležitost, někdy i legraci, se stalo mravním závazkem. Od té doby jsem byl ochoten obětovat mnohé. Zároveň jsem spolu se svými přáteli cítil spoluvinu na Palachově smrti, spoluvinu spočívající v naší nedostatečné a neúčinné aktivitě.“⁵¹

Po sebeupálení Jana Palacha se opět v okruhu kolem Egona Čierného (dále Jaroslav Suk, Vavřínek Koršič) objevily návrhy na zničení sovětského obrněného transportéru, který stál na Haštalském náměstí. I tento plán měl spíše charakter návrhu na pomezí žertu a fikce a byl stejně jako plán na přepadení rozhlasu využit obžalobou a později i tiskem jako důkaz „teroristického“ charakteru hnutí.

Vliv na činnost hnutí má i Dubnová stávka na filosofické a přírodovědecké fakultě, která je zároveň posledním záchvěvem českého studentského hnutí. Členové HRM (zvláště Jaroslav Bašta a Pavel Šremer) se ve stávce významně angažují, její průběh je však zklamáním. Na většině fakult stávka trvala 1-2 dny a měla spíše formální průběh. V rámci

⁴⁷ Podrobněji k „Listu revoluční avantgardy“ viz kapitola VII.

⁴⁸ Čierný svůj manifest přednesl některým dalším členům HRM na začátku května 1969 na schůzce v bytě M.Kojanové. Ti ho však označili za technokratický či pučističský. Jan Frolík řekl, že to inklinuje k fašismu a že bude-li návrh přijat, půjde na StB (Setnička, T.: Případ HRM aneb levicová kontestace v ČSSR v letech 1968-1969 (diplomová práce), FSS MU, Brno 2000, s. 35)

⁴⁹ Čierný byl příznivcem science fiction, v období činnosti HRM si založil Klub přátel Julese Verna (Setnička, T.: Případ HRM..., s. 41.)

⁵⁰ Tento „plán“ později u soudu Bašta označil za vědecko-fantastický román, který Lukačovič jako jediný nepochopil a proto o něm na policii vypovídal.

⁵¹ Suk, J.: Počátky odporu proti..., s. 22.

všeobecné deziluze způsobila stávka krizi i v HRM – členové se přestávají angažovat v oficiálních studentských strukturách a v útlumu je i činnost hnutí jako takového. Ruší se i buňky „seržant Vasja“ a „Lev Ackermann“ (v září pak dojde ke změně organizační struktury ve směru zvýšení konspirace).⁵²

Solidaritě s Třetím světem, deklarovanou v Zakládajícím manifestu prokázali členové HRM v květnu 1969. Poté, co východoněmecké úřady vyhostily na žádost Barmy několik barmských studentů, které čekal doma velmi nejistý osud, organizovali protestní akce a sepsali na jejich podporu Protestní prohlášení.

Činnost HRM se orientovala nejenom na praktická vystoupení, ale probíhala i v teoretické rovině. O velikonocích 1969 se někteří členové účastnili mezinárodního semináře „Filosofická východiska současné nové levice“.

Na konci května 1969 došlo k vytištění prvního samostatného materiálu HRM. Sborník polemických textů „Byrokracie ne – revoluce ano“, který měl sloužit k prohloubení teoretických znalostí členů,⁵³ obsahoval přeložené ukázky a výtahy z různých ideově významných děl. Součástí sborníku byly statě od Bucharina, Trockého, Djilase, Mandela, ale i autorské texty Petra Uhla (Československo a socialismus, publikováno pod pseudonymem Vladimír Skalský) a Jaroslava Suka (Stát a byrokracie, pod pseudonymem Josef Sýkora). Sborník obsahoval i úryvky z otevřeného dopisu Polské sjednocené dělnické straně sepsaného v roce 1965 Jackem Kuroněm a Karolem Modzelewskym.⁵⁴ Zároveň s tímto sborníkem (tiskl se v bytě Petrušky Šustrové na ručním cyklostylu) vytiskli členové HRM pro potřebu polské opoziční skupiny polsky psaný časopis *Builetyn niecenzurowany*.

Teoretické diskuse se většinou vedly na koleji Větrník, v prostorách FF UK a v různých soukromých bytech. V dubnu 1969 se Vavřinci Koršičovi podařilo získat samostatnou klubovní místnost pod legální hlavičkou. Koršič požádal obvodní radu Svazu klubů mládeže na Žižkově o registraci „Historiologicko-sociologického klubu s přihlédnutím k futurologii“ (HISOF)⁵⁵ a ta mu pro činnost tohoto „klubu“ přidělila místnost v agitačním středisku v Baranově ulici na Žižkově. O založení HISOFu se mluvilo již dříve na schůzkách konaných v prostorách Filosofické fakulty. Název byl prý záměrně zvolen tak, aby odpuzoval

⁵² Setnička, T.: Případ HRM... (diplomová práce), s. 22.

⁵³ prodával se za 100,- Kčs

⁵⁴ Sborník „Byrokracie ne – revoluce ano“ je uložen v Archivu Ministerstva vnitra.

⁵⁵ Tento název zmátl i vyšetřovatele: „V úmyslu zlegalizovat schůzky členů skupiny si obvinění založili „Historicko-sociologický klub“ píše se v obžalobě (viz „Obžaloba“ k případu „Ing. Petra Uhla a spol.“ – uloženo v ÚSD)

případné nežádoucí zájemce. Smysl HISOFu spočíval v tom, že byla permanentně k dispozici místnost k teoretickým diskusím⁵⁶ a k plánování činnosti hnutí.

Začátek roku 1969 byl rovněž ve znamení cest do zahraničí – v květnu odcestovali někteří členové HRM se zájezdem Filosofické fakulty do Paříže, v červenci téhož roku do Západního Berlína. Hledat do Vídně kontakty na radikální levici odjel Jan Frolík. Cesta však byla v tomto ohledu zřejmě neúspěšná.⁵⁷

2. Srpen 1969

Asi největší aktivitu členové HRM vyvinuli v souvislosti s prvním výročím okupace v srpnu 1969, jehož chtěli využít k mobilizaci obyvatelstva proti konsolidujícímu se husákovskému režimu. Při této příležitosti vydali ve velkém množství tři letáky vyzývající k projevům odporu.⁵⁸ Dva z nich již byly podepsány krycím názvem Revoluční socialistická strana (Československo), který HRM začalo používat z konspiračních důvodů.⁵⁹ Prvním bylo „Provolání ideologické sekce Revoluční socialistické strany (Československo)“, které sestavil v reakci na jiný opoziční anonymní leták především Petr Uhl.⁶⁰ Ne všichni členové HRM však s Uhlem v tomto letáku souhlasili – v jisté opozici vůči němu proto vznikla „Výzva všem mladým“ (Bašta a spol.), která byla méně teoretická a spíše občany prakticky instruovala, jak je možno proti režimu bojovat.⁶¹ Oba letáky byly rozmnoženy v počtu 3000-5000 exemplářů na cyklostylu a rozesílány na adresy různých závodů a jejich odborových organizací. Adresy měl k dispozici Pavel Šremer. Ten také, ve spolupráci s odboráři z tiskárny v Praze 6 zajistil vytištění 100 tisíc kusů⁶² malých letáků s mírně upravenými deseti body pasivní rezistence.⁶³ Celá akce dostala název operace „Černá Káva“ podle jmen dvou pracovníků z tiskárny Černého a Turka, a také v narážce na výrok prvního tajemníka SED Waltera Ulbrichta o

⁵⁶ Setnička, T.: Případ HRM..., s. 40.

⁵⁷ Tamtéž, s. 43.

⁵⁸ Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1979 (edice Dokumenty), s. 11.

⁵⁹ Názvu Revoluční socialistická strana bylo užíváno proto, že Zakládající manifest HRM byl zabaven na celnici, osobě vyjíždějící v lednu 1969 do zahraničí. Bylo proto třeba v rámci utajení podepisovat vydávané materiály jinak než HRM. Revoluční socialistická strana je tedy vlastně krycí jméno. Záměrem rovněž bylo vzbudit dojem, že se jedná o rozvětvenou organizaci, která má velký počet členů a široký akční záběr.

⁶⁰ Jednalo se o anonymní leták, který v deseti bodech vyzýval občany, aby 21. srpna 1969 bojkotovali veřejnou dopravu, kulturní akce atd.

⁶¹ leták viz dokument č. 11 in: Tůma, O. a kol.: Srpen 69, Edice dokumentů, Maxdorf – ÚSD AV ČR 1996, s. 50

⁶² Údaje o počtu letáku v různých dokumentech variiují (od 100 do 300 tisíc)

⁶³ V tomto upraveném letáku se vedle revoluční terminologie HRM v závěru objevuje poněkud překvapivý dovětek: „...a kostelní zvony ať bijí ozvěnou srdcí všeho lidu Československa“ – Jaroslav Suk to vysvětluje tím, že tiskaři byli křesťané a tato věta tak byla jakousi úlitbou i projevem vděčnosti za jejich odvalu. (viz Suk, J.: Počátky odporu proti..., s. 24.)

„kávové sedlině intelektuálů v Praze.“ Tyto letáky byly rozmnožovány i mimo Prahu, kde je Šremerův známý strojevedoucí rozhazoval z rychlíku.⁶⁴

K výročí srpna 1969 rovněž Jaroslav Suk zorganizoval akci nazvanou „Přestřik“ – několik členů HRM stříkalo přes připravené šablony na pražské zdi některé body pasivní rezistence.

Někteří členové HRM se pak účastnili přímo i bojů s represivními složkami, které v Praze 21. srpna 1969 propukly. O násilí lidových milicí proti demonstrantům pak podali svědectví ve dvou zprávách z 24. srpna a 2. září, kde zaznamenali svědectví bezprostředních účastníků událostí. Tyto zprávy byly podepsány „Informační služba Revoluční socialistické strany a nezávislých buněk“.⁶⁵ Opět šlo o to, aby byl vzbuzen dojem rozvětvené a dobře organizované skupiny. Ve skutečnosti nebyla organizace HRM do srpnových událostí nijak příliš konspirativní a složitá, po srpnu 1969 však došlo k částečným změnám.

3. Organizace HRM

Zpočátku svoji činnost členové HRM nijak neskrývali⁶⁶, buňkový systém však existoval pokusně ve zjednodušené podobě již na začátku činnosti hnutí (do dubna 1969) – tehdy bylo HRM z praktických důvodů rozděleno na dvě skupiny: studentskou a zaměstnaneckou⁶⁷. Pozornost členů se k organizačním a konspiračním záležitostem obrátila znovu po srpnu 1969, kdy události spojené s prvním výročím okupace potvrdily, že dochází k vyostřování politické situace. Snahy o zakotvení nové organizační struktury vrcholily koncem září 1969 schůzkou na vysokoškolských kolejích Větrník. V říjnu 1969 je vydán návrh stanov organizace, který však není nikdy definitivně schválen – i ze samotného textu je zřejmé, že se jedná spíše o stanovy provizorní: „Tyto stanovy odpovídají současné úrovni HRMu a budou muset být změněny, až počet členů přestoupí hranici pro tyto stanovy únosnou nebo až HRM bude existovat i v městech, která jsou od sebe příliš vzdálená.“⁶⁸ Existence stanov (ač nebyly

⁶⁴ Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970 (edice Dokumenty), s. 12.

⁶⁵ Zprávy uloženy v ÚSD.

⁶⁶ StB byla o založení HRM informována nejméně od počátku roku 1969, ale již z 22. prosince 1968 pochází hlášení „Kontrarozvědného odboru Krajské správy SNB o založení HRM“. V této době však byla StB informováno značně zkresleně – za vůdce skupiny byl naprosto mylně považován dr. Ivo Fišer (orientalista působící na FF UK), který byl pravděpodobně omylem zaměněn za dr. Zbyňka Fišera (ale ani tento významný levicový radikál neměl s HRM nic společného). StB (pravděpodobně i vzhledem k oboru dr. Ivo Fišera) dále mylně dovozovala, že cílem skupiny je „model kulturní revoluce v Číně“.

⁶⁷ Suk, J.: Počátky odporu proti, s. 19.

⁶⁸ Viz Stanovy HRM (Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970 (edice Dokumenty), s. 52-53.

nikdy schváleny a členové hnutí se jich drželi velmi volně) byla potom jednou z vážných přitěžujících okolností u soudu.

Dle těchto stanov se HRM rozdělilo na tři asociace, které se dále členily na menší buňky o zhruba 3-10 členech. Jednotlivé buňky si zvolily koordinátora, který je zastupoval v koordinačním výboru asociace. Výbor asociace pak vybíral koordinátora pro koordinační výbor celého HRM.⁶⁹ Tato relativně složitá změna struktury znamenala do značné míry omezení pružnosti a aktivity celého hnutí – konspirace však byla považována za prvořadou. Faktem ovšem je, že kdyby měly být stanovy opravdu striktně dodržovány, členové jednotlivých buněk by se neměli ani vídat – nejenom v tomto případě však byla realita podstatně odlišná.

Členové HRM rovněž používali pseudonymy (dle stanov to měla být běžná jména, která budou používat jen uvnitř HRM)⁷⁰. Zvolená jména měla opět často recesistický až romantický charakter a odkazovala k slavným či méně slavným postavám a okamžikům dějin marxismu-leninismu (např. Petruška Šustrová alias Naděžda, Petr Uhl alias Vladimír, Jaroslav Bašta si dal krycí jméno Gustáv, Jan Frolík Walter atd.).

Buňky

Významná byla činnost buňky „Seržant Vasja“ (studentská část HRM), jež vznikla na Filosofické fakultě jako jakýsi nástupce recesistické skupiny Societas cosmopolitica (členové Seržanta Vasji byli většinou i členy SC). Jejimi nejaktivnějšími členy byli: Jaroslav Suk, Jan Frolík, Petruška Šustrová, Vavřínek Kořšíč, Egon Čierny a Dagmar Hatašová (později Suková), Jaroslav Bašta. Humorný název buňky⁷¹ částečně souvisel s působením některých jejích členů v Sovětském svazu. Je třeba říci, že mnoho účastníků HRM pocházelo z komunistických rodin⁷² a v SSSR kupř. vystudovali – ideové zázemí komunistických rodin, jež stálo v kontrastu k zakoušené realitě Sovětského svazu, pak často mělo vliv na názorové formování těchto lidí. Jaroslav Suk, který žil s rodiči – zaměstnanci ČTK – několik let v Moskvě o tom ve svých vzpomínkách říká: „S ohlédnutím nazpět si uvědomuji, že Moskva 60.let a způsob existence české kolonie v ní předznamenávala leccos z dalšího českého

⁶⁹ Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970 (edice dokumenty), s. 19.

⁷⁰ Tamtéž, s. 52

⁷¹ Jaroslav Suk v jiné souvislosti říká: „Všeobecně vzato, humor je jedním z nejlepších nástrojů v boji proti totalitě, zejména pak ten, jímž si děláme legraci sami ze sebe. Ještě jsem neviděl vtipnou totalitní propagandu.“ (Suk, J.: Československá radikální levice, Svědectví, 1982, č. 67, s. 619.)

⁷² např. Jaroslav Suk, Jan Frolík (syn španělského interbrigadisty), Felipe Serrano (syn španělských emigrantů)

vývoje. Komunistická výchova ve škole i v rodině mě stavěla do role hledače pravdy a hledání východisek z rozporů mezi ideologií a skutečným životem.⁷³

Jakýmsi ironickým opakem Seržanta Vasji pak byla buňka „Lev Ackermann aus Böhmen“ (zaměstnanecká buňka) – název ironizoval český nacionalismus; jejími členy byli Felipe Serrano, Tomáš Sigmund, Matylda Brožovská, Petr Uhl, Sibylle Plogsted a další. Vedle toho existovaly rovněž tři buňky na Vysoké škole zemědělské, které však spolupracovaly více nezávisle (díky tomu a rovněž díky mlčenlivosti Ivana Dejmalá a Pavla Ryby, kteří jako jedni z mála odmítli úplně vypovídat⁷⁴, zůstali také všichni členové z VŠZ neodhaleni – zde tedy organizační struktura splnila svou roli). Radan Baše uvažoval o založení buňky na Přírodovědecké fakultě s názvem „Staršij Lejtěnant“, nakonec k tomu však nedošlo.⁷⁵ Jednotlivé členy měl pak HRM na Matematicko-fyzikální fakultě a na VŠCHT.

Sdružení

Ve smyslu stanov existovala v podstatě pouze čtyři sdružení. Tato sdružení však vlastně nikdy v pravém smyslu nefungovala (resp. fungovala stejně volně jako buňky), na schůzky chodil kdokoliv, a to i na schůzce koordinátorů.⁷⁶

Koordinační výbor HRM

Schůzka přípravného Koordinačního výboru (Centra) se konala poprvé v září 1969 na Větrníku (v pokoji Vavřince Koršiče). Měli zde být pouze koordinátoři jednotlivých sdružení, tehdy ještě (a vlastně nikdy) neexistujících, ve skutečnosti zde bylo členů několikanásobně více. Petruška Šustrová a Vavřinec Koršič se sebou dokonce přivedli česky mluvícího Francouze, který si říkal Valentyn – jednalo se s ním o zasílání písemností do zahraničí. Valentyn stál později v centru zájmu StB, která se velmi snažila prokázat napojení HRM na Západ a západní organizace; jeho identitu se však nakonec zjistit nepodařilo.

Další schůzky se pak konaly vždy ve čtvrtek na Větrníku. Tématem bylo většinou předávání materiálů a různé organizační otázky.

⁷³ Suk, J.: Počátky odporu proti..., s. 6.

⁷⁴ Výpověď odmítl nejprve i Petr Uhl, v průběhu vyšetřování, když mu byly předkládány protokoly z výslechů ostatních zatčených svůj názor změnil a začal vypovídat, aby tyto výpovědi oslabil. Je třeba říci, že řada zatčených byla v době uvěznění velmi mladá (Radanu Bašemu bylo v době zatčení teprve 19 let) a tato nezkušenost zřejmě zapříčinila, že často vypověděli více než bylo nutné. U soudu však většinou své výpovědi odvolali jako učiněné pod nátlakem. K tomu se ovšem nepřihlíželo.

⁷⁵ Rukopisné poznámky Petra Uhla – ÚSD

⁷⁶ Rukopisné poznámky Petra Uhla – ÚSD

4. Od srpna 1969 po zatčení

Po srpnu dochází v činnosti Hnutí ke změnám spojeným se změnou organizační struktury, které zároveň částečně omezují akceschopnost a pružnost Hnutí. Významný je v tomto období především leták „Výzva k solidaritě s Pachmannem“, jehož autory byli pravděpodobně Radan Baše a Pavel Šremer. Luděk Pachmann spolu s několika dalšími intelektuály podepsal v létě 1969 Manifest Deset bodů k prvnímu výročí okupace, jehož autorem byl Ludvík Vaculík. 22. srpna 1969 byl za poněkud nevyjasněných okolností zatčen a uvězněn.

V září 1969 ve sto kusech vychází první a jediné číslo časopisu Levý odboj. Jeho autorem je Petr Lukačovič (v úvodníku podepsán jako Vladimír Borecký) – tehdy laborant Ústavu makromolekulární chemie ČSAV. Časopis obsahoval přeloženou úvahu Antonia Gramsciho, zabývající se dopady lhostejnosti; delší úvahu o informaci a manipulacích a dále známý dopis o demonstraci na Rudém náměstí v Moskvě 25.8. 1968 od její účastnice Natálie Germanovové. Součástí byl také úvodník a krátké úvodní zamyšlení.

5. Ukončení činnosti

V souvislosti s blížícím se výročím úmrtí Jana Palacha, chtěli členové HRM uskutečnit velkou letákovou a připomínkovou akci. O její podobě se dlouho diskutovalo. Výsledný text letáku měl být vytištěn v tiskárně, kde pracovala členka HRM Marie Dašková. Těsně před vytištěním letáku (26. listopadu) však dostali členové HRM od Daškové zprávu o chystané policejní razii v tiskárně.⁷⁷ Na základě této zprávy se rozšířilo přesvědčení, že za akci stojí donašeč, který je o dění v HRM dobře informován a na poslední schůzce Koordinačního výboru HRMu (Centra) bylo rozhodnuto o ukončení činnosti celé skupiny.⁷⁸

Ještě dne 27. listopadu se však zúčastnil schůzky koordinačního výboru sdružení skutečný agent StB Josef Čechal, který byl do HRM nasazen na začátku října 1969.⁷⁹ Jednalo se o třiačtyřicetiletého dělníka z SONP Kladno. Do hnutí se dostal prostřednictvím své funkce

⁷⁷ To zda v tiskárně mělo skutečně k razii dojít, je předmětem sporů a jednotliví členové HRM o tom vypovídají různě. Většina z nich se přitom klání k tomu, že se jednalo spíše o strachem vyvolanou fantazii (Petr Uhl, Suk atd.)

⁷⁸ Ne všichni toto rozhodnutí přijali – dokonce i po zatčení všech později souzených členů několik buněk HRM fungovalo.

⁷⁹ Pažout, J.: Československé studentské hnutí v šedesátých letech dvacátého století (sbírka Ivana Dejmal), on-line text (libpro.cts.cuni.cz/el_publ_dejmal.htm).

v Závodním výboru ROH, kde se seznámil s Radanem Bašem.⁸⁰ Domluvili se, že Čechal založí z nespokojených dělníků, vyloučených či vystoupivších členů KSČ na Kladně, vlastní buňku (měla jméno Kolín). Čechal přesvědčil členy HRM svou radikálností a svými zkušenostmi, když tvrdil, že se účastnil protinacistického odboje za 2. světové války a byl vyslýchán gestapem. Po několika týdnech, během nichž se Čechalovi podařilo získat většinu dokumentů souvisejících s činností HRM⁸¹, začal tvrdit, že jeho buňka se rozrostla natolik, že je možno z ní vytvořit sdružení – chtěl tak proniknout mezi další členy organizace. Na schůzce v hotelu Savoy 27. listopadu se ale již vědělo o tom, že činnost hnutí bude ukončena v souvislosti s razií v tiskárně. Rovněž se spekulovalo o tom, kdo může být oním donašečem, který činnost hnutí udal. Čechal poté navrhl, aby byl tento „zrádce“ fyzicky zlikvidován, „tak aby to vypadalo jako autonehoda“.⁸² Ostatní to rozhodně odmítli. Následující den (28. listopadu 1969) se Josef Čechal dostavil na okresní oddělení MV Kladno, aby zde učinil „oznámení o trestném činu“. Ve své výpovědi přitom tvrdil, že se do organizace snažil proniknout ze zvědavosti a její činnost chtěl oznámit již několikrát, poté co ostatní členové chtěli přistoupit k fyzické likvidaci domnělého donašeče dostal strach a rozhodl se věc oznámit neprodleně.⁸³

6. Zatčení a soudní proces

13. prosince je na hranicích s NDR zatčena Sibylle Plogsted, která jela domů na vánoce. Její přítel Petr Uhl je zadržen o dva dny později, když se jde na její osud informovat do budovy Státní bezpečnosti v Bartolomějské ulici.⁸⁴ Téhož dne dochází ještě k zatčení Jana Frolíka, Petra Lukačoviče, Petrušky Šustrové a Radana Bašeho. 22. prosince je pak zatčen rovněž Pavel Šremer, vykonávající tehdy vojenskou prezenční službu. Původní obvinění z pobuřování podle § 100 trestního zákona je po prvních výsleších překvalifikováno na obvinění z trestného činu podvracení republiky podle § 98 odst. 1 tr. zákona.⁸⁵

Na začátku roku 1970 je zadrženo dalších dvanáct mladých lidí, nejpozději z toho Vavřínek Koršič, který se tři měsíce skrýval. Přihlásil se dobrovolně poté, co bylo jeho

⁸⁰ Ten se jako zástupce studentů účastnil schůzek odborů.

⁸¹ Viz Oznámení o trestném činu podané Josefem Čechalem na Okresním oddělení MV Kladno, Archiv Ministerstva vnitra, složka HRM.

⁸² Rukopisné poznámky Petra Uhla – ÚSD

⁸³ viz Oznámení o trestném činu podané Josefem Čechalem na Okresním oddělení MV Kladno, Archiv Ministerstva vnitra, složka HRM

⁸⁴ Uhl, P.: Právo a nespravedlnost očima Petra Uhla, s. 10

⁸⁵ Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970 (edice Dokumenty), s. 23.

snoubence Petrušce Šustrové slíbeno, že bude propuštěna ke svému malému synu Ivanovi (samozřejmě propuštěna nebyla).

Mládí některých zadržených, nezkušenost s policejními metodami a psychologický nátlak, který na ně byl činěn při vyšetřování i v celách, měl pravděpodobně vliv na to, že někteří prozradili o činnosti hnutí víc než bylo třeba. Nutno však podotknout, že u soudu se chovali velmi statečně a své výpovědi většinou odvolávali (k tomu ale soud nepřihlížel). Pozitivní roli sehráli v procesu rovněž někteří obhájci (zvláště dr. Lev Schwarz, který hájil Petra Uhla, ale i dr. Otakar Motejl a dr. Dagmar Burešová)⁸⁶, v jejichž chování byl patrný značný rozdíl oproti klasickým politickým procesům v 50. letech. Fyzický nátlak na obviněné vykonáván nebyl, někteří však hovoří o psychologickém nátlaku až manipulaci. Do cel byly také nasazeni provokatéři. Sibylle Plogstedová již u soudu vypověděla o své spoluvězeňkyni, která nabízela, že jí obstará rádio a vyřídí vzkazy lidem ven.⁸⁷ Později popsala přítomnost jiné spoluvězeňkyně – pravděpodobně rovněž provokatérky, která se jí snažila přesvědčit, že jídlo, které dostávají, je otrávené, že z radiátoru uniká vzduch otrávený drogami atd.⁸⁸ Obžaloba se na pokyn z Ministerstva vnitra⁸⁹ důsledně vyhýbala politickým diskusím s obviněnými a snažila se vyvolat dojem, že se jedná o proces konaný na základě skutečně spáchaných trestných činů. Přesto bylo absurdní a místy až komické, když se snažila členům HRM dokázat protisocialistické myšlení a spojení se západními kapitalisty.⁹⁰

Na základě výslechů bylo odhaleno mnoho dalších lidí podílejících se na aktivitách HRM. Vedení Ministerstva vnitra proto schválilo „realizaci“ dalších 23 osob, opět převážně vysokoškoláků. Pro kritický nedostatek vyšetřovatelů však byl tento počet snížen na 11 osob.⁹¹ Pravděpodobně vzhledem k velkému ohlasu, který proces vyvolal v Čechách a především v zahraničí, už další lidé nakonec stíhání nebyli.

Soudní proces v „případu ing. Petra Uhla a spol.“ proběhl po více než ročním komplikovaném vyšetřování v březnu 1971. Doprovázela ho silná kampaň v československých sdělovacích prostředcích, jež se snažily o diskreditaci obžalovaných (viz příloha). K vynesení rozsudku došlo 19. března 1971. Odsouzeno bylo 16 obžalovaných,⁹²

⁸⁶ Není bez zajímavosti, že v procesu figurovali tři budoucí ministři spravedlnosti – JUDr. Antonín Kašpar (předsedal soudu s členy HRM, poslední předlistopadový ministr spravedlnosti), JUDr. Dagmar Burešová (zastupovala Jaroslava Baštu – budoucího ministra), JUDr. Otakar Motejl (zastupoval Jana Frolíka)

⁸⁷ A.J.Liehm.: Hovoří Sibylle Plogsted, Listy r.2, č.4/72.

⁸⁸ Plogsted, S.: V síti dějin – zatčená v Praze po roce 1968, s. 92.

⁸⁹ Viz Pokyny Ministerstva vnitra k tzv. Akci „Florenc“ (pracovní název StB) – uloženo v ÚSD, složka HRM.

⁹⁰ Z přibližně 600 tehdejších studentů FF UK bylo členy KSČ přibližně 60, po srpnu 1968 jich 50 vystoupilo a z 10 zbývajících jich pět bylo mezi obviněnými (Setnička, T.: Případ HRM..., s. 116.

⁹¹ Suk, J.: Počátky odporu proti..., s. 11.

⁹² Matylda Brožovská byla zproštěna obžaloby pro nedostatek důkazů, trestní věci Marie Dašková a Jiří Hoffmann soud vyloučil ze zdravotních důvodů (u soudu se zhroutil) k samostatnému projednávání.

z toho dva k podmíněným trestům (Egon Čierný a Felipe Serrano). Nejvyšší trest, 4 roky nepodmíněně, dostal Petr Uhl. Jaroslav Bašta a Sibylle Plogsted byli odsouzeni ke 2,5 rokům nepodmíněně,⁹³ ostatní k trestu odnětí svobody v rozmezí jednoho až dvou let.

⁹³ Sibylle Plogsted byla předčasně propuštěna a vyhoštěna po 17 měsících vězení.

V. OHLASY PROCESU

1. Mezinárodní ohlasy

Soudní proces se členy HRM doprovázel nečekaně velký zájem světové veřejnosti a médií. Asi nejvýznamnější byl vznik „Iniciativní skupiny pro propuštění československých soudruhů“ v polovině prosince 1970. Pod „Otevřený dopis čs. vládě“, sestavený v rámci této skupiny, se podepsali tehdejší nejvýznamnější levicoví intelektuálové západní Evropy: Ernest Mandel, Ernst Blok, Jean Paul Sartre a další.⁹⁴

Vzhledem k tomu, že jednou z odsouzených byla západoberlínská studentka Sibylle Plogsted (členka Socialistického svazu německých studentů), vzbudil případ velký zájem v Německu a především na Svobodné univerzitě v Západním Berlíně. Rovněž zde vzniklo několik petic a dopisů adresovaných čs. vládě. Případem Plogsted se zabývalo i vedení školy.⁹⁵

Osudem HRM se zabývali především stoupcem radikální levice, v první řadě trockisté, kteří kromě petic a dopisů zorganizovali několik demonstrací před československými velvyslanectvími. K obnovení protestů došlo po odsouzení členů HRM, kdy demonstrace začaly s novou intenzitou. V Paříži, Stockholmu a Bernu obsadili trockisté československé velvyslanectví. Demonstrace se však konaly i na mnoha jiných místech Evropy a Severní Ameriky.

2. Ohlasy procesu v Československu

Rovněž československá veřejnost byla prostřednictvím několika tendenčních článků zejména v Rudém právu a Tribuně o procesu informována. Patrná zde byla snaha vylíčit členy hnutí jako „pachatele závažných trestných činů“, které byly inciovány západními nepřátelskými skupinami. Již 12. ledna 1970 v Rudém právu vyšla krátká zpráva „Protistátní organizace odhalena“⁹⁶, na níž navázal delší komentovaný článek Jiřího Hečka „V cizích službách“. Zde se můžeme dočíst o nebezpečné skupině, která ve snaze narušit konsolidační

⁹⁴ Pečínka, P.: Pod rudou vlajkou proti KSČ, s. 61.

⁹⁵ Cuhra, J.: Mezinárodní ohlasy procesu „P. Uhl a spol.“, rukopis, uloženo v ÚSD, s. 9.

⁹⁶ Rudé právo č. 10, roč. 50, 12.1. 1970, s. 2.

proces, navázala ideové, ale i faktické spojení se západními trockistickými skupinami (viz příloha).⁹⁷ Rudé právo a Tribuna o zadržení a procesu se členy Hnutí referovali ještě několikrát.⁹⁸

Téma radikálně levicového hnutí bylo v českém tisku populární i s odstupem několika let. Ještě v roce 1975 věnovala činnosti HRM poměrně značnou pozornost Tribuna, kde vyšel článek Jiřího Lešy. Naprostý zmatek v oblasti faktů, tolik typický pro většinu autorů, kteří se tomuto tématu věnovali, dokonale ilustruje následující část článku. „Pod vlivem teoretizujících trockistů Bartoška, Pitharta a Šamalíka, za působení emisarů IV. Internacionály vytvořilo se na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy trockistické seskupení studentů, které se pod vedením dr. Zbyňka Fišera stalo základem pozdějšího Hnutí revoluční mládeže – odnoží to tzv. Revoluční socialistické strany Dalším trockistickým seskupením byla trockistická buňka v tzv. „koordinálním výboru ROH“, jehož vedoucím činitelem byl ing. Rudolf Battěk, býv. poslanec ČNR.... Trockistická Revoluční socialistická strana přistoupila k organizování „takových skupin, které by neměly více než deset členů“, v nichž působili „tiskaři, chemici, radisté a pyrotechnici, ovládající zacházení s výbušninami, tj. připravovala se k sabotážím, teroru a diverzi všeho druhu. Pod vlivem těchto směrnic vznikaly v ČSSR ilegální trockistické buňky s pseudorevolučním demokratickými názvy, jako byla skupina „Seržant Valja“, „Lev Rubinstein aus Böhmen“ atd.“⁹⁹

Je však třeba rovněž říci, že i v Československu nacházeli souzení členové Hnutí morální podporu. Po celou dobu procesu, čekala před soudní síní skupina mladých lidí,¹⁰⁰ kteří i přes hrozbu postihu vytrvali a snažili se souzené podpořit alespoň svou přítomností.¹⁰¹

⁹⁷ Hečko, J.: V cizích službách, Rudé právo, 17.1. 1970, s.1-2.

⁹⁸ Viz autor neznámý: Třídní zákonost, Tribuna č. 4, 1970, 28.1.1970

Hečko, J.: Obžalování z protistátní činnosti odsouzení, Rudé právo, 25.2.1970.

Hečko, J.: Kde je vina, tam je trest, K přelíčení s protistátní skupinou, Rudé právo, 23.3.1971

⁹⁹ Leša, J.: Levicová tvář při komplotu s pravicí, Skutečná tvář neotrockismu, Tribuna č. 17, 23.4.1975, s.14-15

¹⁰⁰ Sál byl sice v průběh celého líčení poloprázdný, ale vstupenky nebyly k dostání. Před zahájením procesu byly údajně přidělovány příslušníkům StB a dalším „spolehlivým“ osobám. Předseda soudu Kašpar, tak odmítl vpuštění lidí do sálu s tím, že vstupenky jsou vyprodány. (autor neuveden: Ke vzniku Revoluční socialistické strany Československa, časopis Informační Materiály – opozice československých revolučních socialistů, č. 1, 1971, s. 30)

¹⁰¹ Stokačová, L.: Rozhovor s Jiřinou Šiklovou – Nová levice v Československu, A kontra č. 25, 10.1.2005, s.10

VI. VAZBY HRM NA ZAHRANIČÍ

Jak již bylo naznačeno výše, Hnutí revoluční mládeže mělo vytvořeno určité vazby s některými skupinami i jednotlivci v Západní Evropě. Jednalo se především o kontakty Petra Uhla s francouzskými trockisty a lidmi ze IV. Internacionály a dále o kontakty zprostředkované v Západním Berlíně Sibylle Plogsted, přítelkyní Petra Uhla. Silné však bylo i určité ideové napojení na teoretiky nové levice – jejich texty byly v HRM pečlivě sledovány a některé významnější i překládány.¹⁰² Spojení se Západem bylo také jedním z klíčových bodů v pozdějším procesu se členy hnutí, kdy měla StB eminentní zájem dokázat, že HRM bylo hnutí iniciované a podporované západními trockisty a západními kapitalistickými státy vůbec.

1. Zájezd části HRM do Paříže

Zájezd byl pořádán ARSem¹⁰³ FF UK v květnu 1969. To, že v něm účastníci HRM měli většinu, souviselo částečně s tím, že tajemnicí ARS (tedy de facto jeho jedinou výkonnou složkou) byla Matylda Brožovská – bývalá žena Petra Uhla¹⁰⁴, rovněž členka HRM, částečně to bylo dílem náhody. Z členů HRM se účastnili: Jitka Bidlasová, Matylda Brožovská, Michal Staša, Jaroslav Bašta, Nad'a Poláková. Pražské studenty pozval UNEF (Union Nationale des Etudiants Français – Národní svaz francouzských studentů), oficiálně odjeli na seminář o vlivu techniky na společnost.¹⁰⁵ Ve Francii, kde právě probíhala volební kampaň, diskutovali s francouzskými studenty, převážně trockisty – ti jim předávali své zkušenosti s konspirační prací, s tím jak se chovat v případě zatčení atd. Byli i v továrně Renault a Rouge, kde zveřejnili Zakládající manifest HRM. Po návratu se 1. června 1969 konala schůzka v bytě Petra Uhla, kde především Jaroslav Bašta prosazoval hlubší konspiraci.¹⁰⁶

¹⁰² Uhl a Plogsted disponovali bohatou knihovnou cizojazyčné literatury. S brožurami to bylo kolem 1000 svazků politické, sociologické a ekonomické literatury. Uvažovalo se i o zřízení společné knihovny HRM. Uhl při výslechu na otázku: „Proč jste si vozil ze zahraničí knihy?“, odpověděl: „Chtěl jsem je číst.“ (Setnička, T.: Případ HRM..., s. 62.)

¹⁰³ ARS – Akademická rada studentů

¹⁰⁴ Petr Uhl měl přitom ve Francii asi největší vazby – v roce 1965 se náhodou seznámil v Karlových Varech s Alainem Krivinem, který ho pozval do Paříže, kde byl od té doby několikrát (mj. i v roce 1968 v době květnových nepokojů).

¹⁰⁵ Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970 (edice Dokumenty), s. 19.

¹⁰⁶ Rukopisné poznámky Petra Uhla – ÚSD, sbírka HRM.

2. Zájezd do Západního Berlína

Iniciátorem zájezdu do Západního Berlína byl československý emigrant Reinhardt Sklorz, známý Sibylle Plogsted.¹⁰⁷ Účastnili se: Jaroslav Suk, Dagmar Hatašová, Felipe Serrano, Tomáš Sigmund, o den později přijíždí ještě Jan Frolík a Petr Uhl. Cestu jim financoval prostřednictvím jedné místní evangelické organizace západoberlínský Senát.¹⁰⁸ Členové HRM se zde setkali s různými představiteli nové levice, navštívili socialistické noviny Sozialistische Politik (Jan Frolík se domluvil na zaslání článku), komunu, setkali se skupinou trockistů Spartakus (členem rovněž Petr Brandt – syn tehdejšího západoněmeckého ministra zahraničí Williho Brandta) – zde došlo k menší ideové výměně názorů; proběhla rovněž diskuse s Ernestem Mandelem.

Podle hypotézy StB šlo o instruktáž k podvracení republiky, financovanou SDS. Účelem cesty bylo spojení SDS a HRM, případně HRM a IV.internacionály.¹⁰⁹ Ráz cesty byl však spíše individuální, šlo o to poznat život a atmosféru západního Berlína, vyměnit si zkušenosti, pobavit se.¹¹⁰

3. Mezinárodní seminář „Filosofická východiska současné nové levice“

Seminář zorganizoval o velikonocích 1969 v kolejním areálu Strahov Ivan Hartl¹¹¹ za pomoci některých členů HRM. Seminář byl financován ARSem FF, byl třídní a měl spíše neformální ráz. Účastníci byli hlavně Angličané, Holanďané, Američané, Francouzi a Němci – cizinců bylo více než místních (celkem bylo přítomno 30-50 osob). Co se týče ideového zaměření účastníků, bylo rovněž velice různorodé – anarchisté, maoisté, kvakeři, spontaneisté, trockisté.¹¹² Dominoval mezi nimi Ralph Schoenmann (blízký spolupracovník Bertranda Russela), který byl pravděpodobně sledován StB. Z členů HRM se semináře účastnil Petr Uhl, Sibylle Plogsted, Pavel Šremer, Radan Baše, Tomáš Sigmund, Jan Frolík a Jaroslav Suk.

¹⁰⁷ Narodil se v Odrách ve Slezsku, hlásil se k německé národnosti. V Praze studoval dva roky evangelicko teologickou fakultu, v pol. 60. let zůstal bez povolení v NSR, kde získal četné kontakty na novou levice. V Západním Berlíně studoval sociologii, v roce 1968 byl vyvázán z čs. občanství, což mu umožnilo několik návštěv Prahy a kontakty s HRM.

¹⁰⁸ Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970, s. 19

¹⁰⁹ K cestě do Západního Berlína, Archiv ministerstva vnitra, sbírka HRM

¹¹⁰ Suk, J.: Počátky odporu proti..., s. 28.

¹¹¹ Petr Uhl o něm ve svých poznámkách k procesu poznamenává: „Je to spontaneistický levičák maloměšťáckého ražení.“

¹¹² Pečinka, P.: Pod rudou vlajkou proti KSČ, s.58.

Celkem se konaly tři přednášky; přednášeli: Zbyněk Fišer, prof. Patočka z FF UK a ještě jeden profesor, jehož jméno není známé.

Dalo by se říci, že tento seminář byl největším průnikem Nové levice na československou půdu, který mohl lépe než co jiného ukázat, jaké jsou perspektivy a naopak jaká jsou omezení myšlenek nové levice v Československu. Při následných diskusích došlo mezi místními a zahraničními aktéry semináře k mnohým konfliktům. Čeští účastníci vyčítali později západní radikální levici schematismus, sektářství a bazírování na nepatrných názorových odstínech. Na druhou stranu oceňovali otázky, které od západních účastníků dostávali a které jim otvíraly nové cesty k novým pohledům na československou situaci.¹¹³

4. Materiály z velvyslanectví ČLR a návštěvy na VV ČLR

Velký zájem vyšetřovatelů vzbudily rovněž kontakty některých účastníků s velvyslanectvím ČLR. Ve skutečnosti zde několik členů (Uhl, Sigmund, Čambula a Lukačevič) bylo ještě před založením HRM pro propagační materiály. Petr Uhl, který měl zájem o čínskou revoluci, navíc odebíral zdarma Peking – Information.¹¹⁴

5. Jacek Kuroň a Karol Modzelewski: Otevřený dopis PSDS

Jacek Kuroň a Karol Modzelewski byli pronásledováni gomulkovským mozcarovským režimem již od roku 1964, kdy vzbudili pozornost diskusí vedenou v otevřeném diskusním klubu a textem, který byl následně zabaven při domovní prohlídce, a který popisoval polskou skutečnost z ekonomického, politického a sociálního hlediska.¹¹⁵

V zimě roku 1964 napsali Jacek Kuroň a Karol Modzelewski „Otevřený dopis členům základní stranické organizace Polské sjednocené dělnické strany (PSDS)“. Ačkoliv tento dopis nebyl publikován, byli v létě 1965 Kuroň a Modzelewski odsouzeni za „protipolskou činnost“. Jejich otevřený dopis byl mezitím bez jejich vědomí vydán polskými emigranty v Paříži a později i v dalších zemích. V Československu se asi nejdříve objevil v Názorovém sdružení levice, kde byl podrobně diskutován, na jaře 1968 byl přeložen Petrem Uhlem a

¹¹³ Suk, J.: Československá radikální levice. Svědectví, 1982, č. 67, s. 615.

¹¹⁴ Rukopisné poznámky Petra Uhla – ÚSD, sbírka HRM.

¹¹⁵ Části „Otevřeného dopisu PSDS“ (jako součást sborníku „Byrokracie ne – revoluce ano“) – Archiv Ministerstva vnitra, sbírka HRM.

Milošem Caldou a vydán prostřednictvím Pražského studentského parlamentu. V Praze byl tento dopis přijat s velkým zájmem, protože jeho poznatky v mnohém souvisely se situací v Československu (pro mnoho lidí byl aktuálnější než myšlenky nové levice). Uhl jej poskytl několika členům HRM a úryvky z tohoto dopisu se rovněž staly součástí sborníku polemických textů *Byrokracie ne – revoluce ano*, vytištěného členy HRM v květnu 1969.

6. Informace o HRM v *Black Dwarf* a *Inter – Continental – Press*

Sibylle Plogstedová a Petr Uhl zasílali poměrně často zprávy o situaci v Československu, ale i o samotném HRM do zahraničních, převážně levicových listů. V září 1969 se ale v anglickém časopise *Black Dwarf* objevil článek s tak podrobnými informacemi o hnutí, že vzbudil značné obavy z možného odhalení HRM. Článek z *Black Dwarf* pak převzal i časopis *Inter – Continental – Press*. Zjistilo se, že zprávy a informační materiály redaktorovi poskytl nedopatřením Alexandr Langer, který svou chybu uznal a z HRM vystoupil. Sibylle Plogsted následně při své cestě do Západního Berlína článek dementovala.¹¹⁶

7. Poláci a *Biuletyn Niecenzurowany*

Dalším z důležitých bodů obžaloby byla spolupráce některých členů HRM na vytištění polského *Biuletynu Niecenzurowanyho*, který do Prahy přivezl v květnu 1969 z Francie Maciej Kozłowski a Maria Tworkowska. V Čechách chtěli tento časopis rozmnožit a dále ho převést do Polska, kde měl distribuován mezi opozicí. V Praze však znali pouze studenta ČVUT Laco Mravce¹¹⁷, který sám neměl možnost k rozmnožení časopisu; zprostředkoval jim proto kontakt s Petrem Uhlem a dalšími členy HRM. Ti ve stejné době tiskli v bytě Petrušky Šustrové¹¹⁸ již výše zmíněný sborník „*Byrokracie ne – revoluce ano*“. Petr Uhl si nejdříve text vyžádal k přečtení, poté co on i ostatní souhlasili, byl tento *Biuletyn* vytištěn zároveň se sborníkem. *Biuletyn Niecenzurowany* měl 16 stran a byl rozmnožen ve

¹¹⁶ Pažout, J.: *Hnutí revoluční mládeže 1968-1970* (edice Dokumenty), s. 20.

¹¹⁷ Laco Mravec byl pak za zprostředkování tohoto kontaktu odsouzen na 17 měsíců.

¹¹⁸ Vzhledem k tomu, že cyklostyl v bytě Petrušky Šustrové byl zpočátku rozbitý, Poláci nejprve vyhledali Agnieszku Hollandovou, která v té době studovala na FAMU. Ta jim půjčila ruční cyklostyl z fakulty. Nakonec byl však stroj, který využívalo HRM opraven a Poláci tak pouze výtisky „*Biuletynu*“ v bytě Hollandové kompletovali (viz výslechy Macieje Kozłowského, Archiv Ministerstva vnitra, sbírka HRM.)

400 kopiích. Kozłowski a Tworkowka byli záhy zatčeni ve Smokovci na Slovensku. Spolupráce na rozmnožení Biuletynu se stala jedním z důležitých bodů obžaloby.¹¹⁹

8. Manifestace před velvyslanectvím NDR a velvyslanectvím Barmy

V květnu 1969 vyhostily úřady NDR na žádost diktátorské barmské vlády čtyři barmské maoistické studenty a deportovaly je přes Moskvu do Barmy. Jednalo se o studenty, kteří v Berlíně založili Svaz Barmských studentů v NDR, což barmská fašistická vláda pravděpodobně považovala za možné ohrožení. Šlo o poměrně běžnou praxi NDR, která ve snaze o uznání svého politického statutu a navázání diplomatických a ekonomických styků s dalšími zeměmi, vyhostila již studenty z Guineje a Zanzibaru a totéž nabídla Kamerunu a některým jihoamerickým zemím.¹²⁰

Zahraniční a českoslovenští studenti ustavili Výbor solidarity s barmskými studenty a vydali cyklostylované „Protestní prohlášení“.¹²¹ Toto protestní prohlášení rozdal Petr Uhl několika účastníkům HRM ve svém bytě. Akce na podporu barmských studentů vyvrcholily 5.června 1969, kdy se za účasti asi třiceti lidí a za silné policejní asistence uskutečnila demonstrace před velvyslanectvím NDR a následně i před velvyslanectvím Barmy (10.června 1969). Demonstrace proběhly pokojně, za silné policejní asistence – policie však nezasahovala, pouze si účastníky fotografovala a filmovala. Radan Baše přečetl text protestního dopisu nadepsaného „Svobodu barmským studentům!“, který sestavili Petr Uhl a Jaroslav Suk a jež byl poté předán zaměstnancům velvyslanectví. Demonstraci přihlíželi i barmští studenti, kteří se však z obavy před možným postihem akce přímo nezúčastnili.

Celkově můžeme říci, že Hnutí revoluční mládeže navázalo, vzhledem k tehdejší relativní uzavřenosti Československa, poměrně intenzivní vztahy se zahraničím – a to ať v teoretické, tak i v praktické rovině. Co se týče teoretického aspektu, šlo především o diskuse se studenty a představiteli Nové levice při cestách do Berlína a Paříže a o setkání v rámci Mezinárodního semináře týkajícího se filosofických východisek Nové levice. Zde došlo k zajímavým názorovým střetům, kdy zvláště čeští studenti mohli konfrontovat myšlenky a

¹¹⁹ Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970 (edice Dokumenty), s. 18.

¹²⁰ Suk, J.: Počátky odporu proti..., s. 30

¹²¹ Na všech písemnostech bylo slovo demokratická v názvu NDR dáno do uvozovek (D“D“R, popř. N“D“R)

hodnoty nové levice se specifickou československou situací. Mohli také osobně poznat, jaké jsou pozitivní a negativní aspekty tohoto hnutí, jakož i možnosti aplikace v československém prostředí. V této souvislosti je jistě zajímavé i přetištění částí otevřeného dopisu Kuroně a Modzelewskeho, rovněž umožňujícího srovnání; tentokrát však se situací v jiné části sovětského bloku. Nutno znovu podotknout, že polské myšlenky byly v Československu přijímány s mnohem větším pochopením a otevřeností než ideje nové levice – polská situace byla přece jen té československé o něco bližší.

Významná byla však i na praktickou stránku orientovaná činnost HRM. Podpora barmským studentům byla důležitým upozorněním na problémy Třetího světa a na praxi NDR rozpornou s hlásanými ideály internacionalismu. Stejně tak i pomoc s rozmnožením Builetynu Niecenzurowanego byla užitečná a umožnila konfrontaci s polskou realitou.

VII. DOKUMENTY HRM A JEJICH IDEOVÉ POZADÍ

Dokumenty vydané Hnutím revoluční mládeže můžeme rozdělit do několika skupin. Jedná se především o materiály související s Hnutím jako takovým a s jeho ideovými východisky. Sem patří: Zakládající manifest HRM, Provolání ideologické sekce Revoluční socialistické strany, Programové prohlášení RSS, dále sem rovněž můžeme volně zařadit sborník polemických textů Byrokracie ne – revoluce ano, jehož součástí jsou i autorské texty Petra Uhla a Jaroslava Suka (pod pseudonymy Vladimír Skalský a Josef Sýkora).

Další takový svébytný soubor tvoří různé letáky vyzývající k akcím proti režimu. Do této skupiny lze zařadit „Výzvu všem mladým“, leták „Všem – všem – všem!“, leták nazvaný „Výzva k solidaritě“, „Zpráva o represí policejních sil z 20.8 na 21.8.1969“ a leták „K výročí Jana Palacha. Opět volně sem můžeme dle mého názoru zařadit i kritickou polemiku Petra Uhla a Jaroslava Suka s manifestem „Deset bodů“, který byl mezi veřejností šířen k prvnímu výročí okupace.

Třetí samostatnou kategorií jsou písemnosti směřující dovnitř HRM. Sem patří především stanovy HRM, které však nebyly nikdy oficiálně schváleny a tzv. Vnitřní bulletin, jež sloužil k informování členů Hnutí.

Poslední skupinou, která se částečně od předchozího odlišuje, jsou texty jednotlivých členů HRM, vymykající se obsahově i názorově z jakési oficiální linie v Hnutí uznávané. Zde jde především o první číslo plánovaného časopisu Petra Lukačeviče „Levý odboj“ a o dokument Egona Čierneho „List revoluční avantgardy“, kde nastiňuje své představy o budoucím směřování a uspořádání Československa.

Domnívám se, že podrobnější analýza zvláště některých výše zmíněných dokumentů, může mj. umožnit snadnější pochopení ideového pozadí HRM – tedy tématu, jež bylo v dosud vydaných publikacích spíše opomíjené či prezentované velmi obecně a široce. HRM bývá označováno jako trockistické hnutí, což je pak samotnými účastníky vyvráceno¹²². Nalézáme zde anarchistické, ale i občasně maoistické tendence. Výrazný je vliv myšlenek nové levice (ty však samy o sobě rovněž často tvoří jakýsi konglomerát mezi různými výše zmíněnými proudy). Sám Petr Uhl mluví o HRM jako o „studentské, radikálně socialistické skupině, která se inspirovala krajně levicovými (anarchistickými, trockistickými, che-guevaristickými a maoistickými) postoji, západoevropskou novou levicí, pařížským květnem 1968, německým studentským hnutím, zejména SDS, polskou revoltou dělnickou i studentskou, studentskými

¹²² „Nikdo, ani já ne, se nehlásil přímo k trockismu“ (Uhl, P.: Právo a nespravedlnost očima Petra Uhla, s. 3.)

protesty proti „rudé buržoazii“ v Bělehradě a dalšími.¹²³ Vzhledem k šíři tohoto vymezení se jeví proto užitečné podívat se na některé vybrané dokumenty a materiály HRM blíže.

1. Zakládající manifest HRM¹²⁴

Manifest HRM je datován 2. prosince 1968, ale jeho základ vznikl pravděpodobně již o několik dní dříve. Autorem původního textu byl Petr Uhl, do manifestu však byly zapracovány i připomínky dalších členů budoucího HRM, především Jana Frolíka a Egona Čierneho.¹²⁵ Ke spoluautorství se hlásí i Jaroslav Suk.¹²⁶ Konečné znění manifestu vypracovala komise, kterou zvolili účastníci schůze. Manifest měl rozsah dvou stran A4 a krátce po ustavující schůzi byl několik dní vyvěšen na nástěnce FF UK,¹²⁷ jak již uvádím výše. Krom toho bylo naormigováno¹²⁸ cca 130 exemplářů, které byly poskytovány novým členům HRM.

Text je uvozen vyhlášením existence Hnutí revoluční mládeže, důvodů jeho vzniku a deklarací jeho cílů, dále charakterizuje situaci panující v tehdejší době v Československu, aby později odsoudil zavádějící způsoby politické aktivity a vyzval k jiným, účinnějším. Závěrem je deklarováno osm principů činnosti HRM.

Poměry panující v Československu dle manifestu nelze označit za socialistické. Byl zde „sice odstraněn kapitalistický způsob výroby a kapitalistické výrobní vztahy, zároveň ale nebylo přistoupeno k výstavbě socialistické demokratické společnosti“.¹²⁹ Jako problematická je chápána zejména úloha byrokracie, která brání rozvoji společnosti a především nastolení samosprávného systému. Ten „by měl být nastolen ve všech oblastech společenského života, protože mj. „umožní uplatnění tvůrčí aktivity a iniciativy každého jednotlivce, vytvoří podmínky k vědeckotechnické revoluci, která odstraní nedostatkovou spotřebu a sociální nerovnosti, jež z ní vyplývají.“¹³⁰ Uplatnění samosprávného systému je chápáno jako základ budoucího uspořádání, umožňujícího zlepšení podmínek v Československu a později povede

¹²³ Uhl, P.: Právo a nespravedlnost očima Petra Uhla, s. 3.

¹²⁴ Text manifestu viz dokument č. 1 in: Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970 (edice Dokumenty), s. 41-43.

¹²⁵ Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970 (edice Dokumenty), s. 8.

¹²⁶ Suk, J.: Počátky odporu proti..., s. 13.

¹²⁷ Zde byl veřejně podpořen předsedou KSČ na FF Vojtěchem Čelkem, ten se prý údajně v době zatčení členů HRM vyjádřil v tom smyslu, že je třeba podniknout kroky za osvobození členů hnutí. Petr Uhl chtěl, aby byl při soudním líčení vyslechnut jako svědek. (iz Rukopisné poznámky Petra Uhla z let 1970-72 – ÚSD, sbírka HRM.)

¹²⁸ Ormig je rozmnožovací lihový stroj.

¹²⁹ Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže (edice Dokumenty), s. 41.

¹³⁰ Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže (edice Dokumenty), s. 41.

„v mezinárodním měřítku ke zrušení státu a jeho institucí.“ Samospráva tedy není pouze kýženým společenským uspořádáním, ale také dynamickým prostředkem k dalšímu revolučnímu vývoji, rozvíjení společnosti a pokroku v emancipaci člověka.¹³¹ Rozhodující úlohu v tomto vývoji bude mít stejně jako v klasickém marxismu dělnická třída, jako důležitá je zároveň chápána i úloha, která připadne studentům a mládeži.¹³²

Zde tedy nalézáme prvky klasického marxismu (vedoucí úloha dělnické třídy), ty jsou však částečně obohaceny o myšlenky a zdroje typické pro Novou levici. Tedy budoucí vedoucí úloha přisouzená studentstvu a intelektuálům. Současně je třeba říci, že teoretici Nové levice sice připisují studentstvu a intelektuálům klíčovou roli v revolučním vývoji, většinou přitom ale ještě doplňují, že spolu s mládeží se jakousi novou avantgardou stanou soudobí utlačovaní¹³³ – tedy národnostní menšiny, sociálně exkludovaní atd. Zde tedy můžeme názorně sledovat určitý eklecticismus HRM (v tomto případě logický – přece jen marginalizované skupiny stály v tehdejší Československu spíše na okraji zájmu), který se ostatně projevuje i v dalších textech a který dle mého názoru názorně ilustruje ambivalentní postavení československého radikálně levicového hnutí.

Manifest dále pokračuje analýzou možností budoucího boje. Vzhledem k obrovskému vojenskému potenciálu, kterým protivník disponuje, je jako nejlepší forma boje deklarován „pasivní odpor“. Autoři jsou přesvědčeni, že tímto způsobem bude možno rozšířit boj s byrokratickým režimem i do Polska, Maďarska, NDR a nakonec i do samotného SSSR. „Tento boj pak může vyvolat politickou revoluci v celém třisetmilionovém společenství, může osvobodit celé národy a zahájit novou epochu budování socialismu. Tento proces bude provázen revolučním antiimperialistickým bojem v Západním světě... toto spolu s revolučním hnutím celého světa vyvolá další vzplanutí světové revoluce.“¹³⁴

Závěrem je definováno osm bodů, jež jsou v budoucí činnosti Hnutí revoluční mládeže chápány jako „nutné“¹³⁵: vytvořit organizační strukturu, jež umožní střetávání různých názorů; působit i v dalších organizacích mládeže; v konkrétních neformálních akcích usilovat o jednotu s mládeží; pořádat politické diskuse pro veřejnost; šířit své názory a objektivní informace, jak jen to bude možné; studovat formy antiimperialistického boje v zemích třetího světa, jakož i činnost tzv. extrémní levice; obdobně sledovat činnost potenciálních

¹³¹ Slačálek, O.: Za zcela jiný socialismus!, s. 26.

¹³² Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže (edice Dokumenty), s. 41.

¹³³ Marcuse, H.: Represivní tolerance, in: Šiklová, J. a Kubíčková, M.: Studenti a ideologie na Západě, Praha, Horizont 1969, s. 58.

¹³⁴ Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970 (edice Dokumenty), s. 42.

¹³⁵ Tamtéž, s. 42.

revolučních sil ve východním bloku; poskytnout možnost existence potenciálním frakcím HRM.

Z textu manifestu tedy jasně vyplývá nekompromisnost a odhodlání k boji. Organizace se svou dikcí a charakterem výslovně zaměřuje na mladé lidi – právě u nich autoři zjevně spatřovali k tomuto boji odhodlání¹³⁶, nehledě na to, že právě oni tvořili základ Hnutí revoluční mládeže. Důraz byl kladen na radikálnost (např. zrušení států), ale i na humanistický základ (rozvoj lidských možností).

2. Sborník Byrokracie ne – revoluce ano¹³⁷

Tento sborník polemických textů, který měl sloužit především k sebevzdělávání členů HRM, byl vytištěn na konci května 1969. Obsahoval přeložené statě některých teoretiků nové levice, jakož i dalších autorů, kteří byli pro HRM důležití; jeho součástí byly i autorské příspěvky Petra Uhlá Jaroslava Bašty. Obsahoval: stat' od Bucharina – Program komunistů (bolševiků) Ruska (stručný výtah s komentářem Vladimíra Skalského-pseudonym Petra Uhlá); výtah z Kollontajové – Rodina v komunistickém státě; úryvky z Trockého Zrazené revoluce, výtah z Djilasovi Nové třídy; Programové prohlášení skupiny „Socialisme on barbarie?“; úryvek z požadavků dělnických rad z Polska a Maďarska v roce 1956, Otevřený dopis PSDS Kuroně a Modzelewskeho s komentářem a úvahou Vladimíra Skalského; překlad první kapitoly „Tezí IX. Sjezdu IV. Internacionály; výtah z brožury Henriho Webera „Povaha sovětské byrokracie“; překlad části knihy Ernesta Mandela „O byrokracii“; výtah z článku Michaela Baumanna „Stalinismus a reformismus“; část statě Serge Malleta „Byrokracie a technokracie v socialistických zemích“; výtah z eseje Mihailo Markoviče „Možnosti překonání byrokracie v postkapitalistické společnosti; výtah z úvah Vladimíra Skalského „Československo a socialismus“; publicistický článek Dragoslava Slejšky „Názory na podstatu systému v naší republice a stat' Josefa Sýkory (Jaroslava Suka) „Stát a byrokracie“.

¹³⁶ Slačálek, O.: Za zcela jiný socialismus!, s. 27.

¹³⁷ Sborník viz Archiv Libri prohibiti, Československé studetnské hnutí (sbírka Ivana Dejmal) – dokumentace HRM.

Vladimír Skalský (Petr Uhl) – Československo a socialismus¹³⁸

Petr Uhl vypracoval tento text v letech 1968-69; kromě publikování jeho výtahu v rámci sborníku „Byrokracie ne – revoluce ano“, byla část stati zveřejněna rovněž v exilovém vydání „Programu společenské samosprávy“. Celkově se jednalo o rozsáhlou a komplexní analýzu, která charakterizovala podstatu československého systému a snažila se nacházet jeho perspektivy.

Autor se ve svém textu věnuje řadě problémů tehdejšího Československa – rozebírá nástup KSČ k moci, analyzuje rozdělení vlivu a sil v zemi, zabývá se postavením dělníků i směřováním celé společnosti. Z hlediska pochopení jeho politického názoru, který měl velký vliv i na celkové směřování HRM (Petra Uhla můžeme považovat za jakéhosi neformálního vůdce skupiny) je dle mého mínění zvláště důležitá část, kde autor přistupuje ke kritické analýze „marxistické podstaty systému“ a zabývá se komplexně i povahou celého tehdejšího „socialistického bloku“ s SSSR v čele.

Hned v úvodu se zaměřuje na současnou charakteristiku Sovětského svazu – odmítá, že by se jednalo o „státní kapitalismus“, jak tvrdí komunisté rad a leví komunisté. Zdůvodňuje to tím, že vztahy v těchto zemích nelze označit za kapitalistické, protože mocenská elita sice prostřednictvím byrokracie disponovala výrobními prostředky, které však nevlastnila. Za naprosto mylné pak pokládá postoje maoistů, zejména tvrzení, že k degeneraci Sovětského svazu došlo až po smrti Stalina. To je podle Skalského mj. i jeden z dokladů toho, že si sovětská a čínská byrokracie nemají ve skutečnosti mnoho co vyčítat.¹³⁹ „Destalinizace slovy, která byla v SSSR provedena, a stalinistické metody a koncepce v praxi; obojí slouží zájmům sovětské byrokracie, stejně jako „Drahý Stalinův odkaz“ slouží zájmům byrokracie čínské. Důležitá je proto kritika a pochopení vývoje SSSR od Říjnové revoluce po šedesátá léta – bez ní nelze podat správnou analýzu současných jevů.“¹⁴⁰

Přitažlivé byly pro Skalského myšlenky trockistů. Ostatně na počátku jeho zájmu stálo přátelství z Alainem Krivinem ze IV. Internacionály. Ve Francii měl i řadu dalších kontaktů. Rozhodně však nelze říci, že by Petr Uhl přijímal myšlenky trockismu absolutně (to koneckonců sám píše i ve svých vzpomínkách na toto období¹⁴¹). Oceňoval a citoval sice některé analytické postřehy Trockého, zároveň však konstatoval, že „degenerace sovětského

¹³⁸ Stať jako součást sborníku viz Archiv Libri prohibiti, Československé studentské hnutí (sbírka Ivana Dejmal) – dokumentace HRM

¹³⁹ Slačálek, O.: Za zcela jiný socialismus!, s. 19.

¹⁴⁰ Uhl, P.: Program společenské samosprávy, Köln, Index 1982, s. 197

¹⁴¹ Uhl, P.: Právo a nespravedlnost očima Petra Uhla, s. 6.

systemu začala již v době, kdy Trockij byl v SSSR po léta mužem číslo dvě po Leninovi.¹⁴² Rovněž nesouhlasil s analýzou trockistů, chápající východní komunistické režimy jako „degenerované dělnické státy“. Skalský v tomto bodě oponoval s tím, že tyto státy degenerovaly natolik, že o nich nelze hovořit jako o „dělnických“.¹⁴³

Velký vliv měly nejenom na Skalského, ale na celou československou společnost analýzy jugoslávských a polských disidentů, které vycházely z marxistických pozic. Pro tehdejší Československo byla jejich tehdejší zkušenost mnohem srozumitelnější a bližší než problémy západní Evropy. Skalský se závěry polských a jugoslávských teoretiků zabýval podrobně a v mnohém s nimi nalézal společnou řeč, odmítl se však ztotožnit s názorem, že společnost v těchto zemích je ovládána novou třídou – vládnoucí elita byla dle jeho názoru na třídu příliš nepočetná a sama vyjadřovala zájmy byrokracie. Příslušnost k byrokracii označil jako nedědičný produkt individuální kariéry, kdy mezi vlivem jednotlivých byrokratů existuje značný rozptyl a oni sami navíc vycházejí z různých tříd.¹⁴⁴

Skalský se ve své kritice zaměřil i na samotné základy marxismu – odsoudil především Engelsův názor na socialistické hospodářství, především jeho tezi že dělník se při vstupu do továrny musí vzdát jakékoliv myšlenky na autonomii, kterou v praxi dokázali realizovat ruští bolševici. Toto Skalský chápal jako zásadní problém a především překážku skutečného osvobození a cesty k socialismu.¹⁴⁵

Vzhledem k době vzniku textu je pochopitelné, že autor zaujal kritické stanovisko i k názorům reformátorů Pražského jara, především pak k tezím Oty Šíka. Jeho myšlenky byl ochoten do určité míry akceptovat (chápal je jako reakci na krizi byrokratického systému) – přijal, že bude třeba obnovit trh (ale pouze dočasně), s tím, že bude třeba ho regulovat a doplňovat materiální stimuly, které z něj vycházejí, stimuly morálními. Pokud by k tomu nedošlo, vznikla by opět jako třída maloburžoazie. Z pohledu Skalského však Šík a jeho kolegové stále vycházeli z intencí byrokratického systému, který navíc hrozili přetvořit v technokratický.¹⁴⁶

V textu můžeme rozlišit mnoho vlivů, jež formovaly autorovy názory – patrné jsou koncepce nové levice, ale i liberální postoje československého tisku na počátku roku 1968. V kritice je zřejmý důraz na antiautoritářství.

¹⁴² Uhl, P.: Program společenské samosprávy, s. 201.

¹⁴³ Slačálek, O.: Za zcela jiný socialismus!, s. 20.

¹⁴⁴ Slačálek, O.: Za zcela jiný socialismus!, s. 20.

¹⁴⁵ Uhl, P.: Program společenské samosprávy, s. 203.

¹⁴⁶ Slačálek, O.: Za zcela jiný socialismus!, s. 20.

Velká pozornost je věnována politické moci byrokracie a šíření „měšťáckých hodnot“. Degenerace systému východního bloku je chápána jako důsledek stalinismu, ale i ten je pouze výsledkem určitých negativních procesů, které započaly již před Stalinovým nástupem. Autor vidí kořeny současných problémů (zbytnění státu, substituce strany za proletariát) již v prvních letech po Říjnové revoluci, v chybách a špatných postojích tehdejších vůdců. Trockého a další (Engelse) kritizuje za některé jeho autoritářské názory, které jsou antitezí ideálu samosprávy. Současné politické panství byrokracie je překážkou pozitivní iniciativy shora, ze strany vládnoucí elity, a zároveň je zdrojem útlaku pracujících. Právě ti musí provést ne už sociální, ale politickou revoluci, která přinese kýžený samosprávný systém.

Subjektem boje se stanou utlačovaní, vykořisťovaní a manipulovaní pracující, kteří v do svého čela budou potřebovat nezkorumpovanou část humanitní inteligence a zejména studenty (ti jsou rovněž utlačováni, ale především duchovně).

3. Provolání ideologické sekce Revoluční socialistické strany (Československo)

Ve svém úvodu reaguje „Provolání“ na leták „Drazí spoluobčané“, šířený v létě 1969 mezi československou veřejností, jehož obsahem byla výzva k připomenutí prvního výročí 21. srpna 1968 – text obsahoval několik bodů jakési pasivní rezistence (21. srpna nepoužiji dopravního prostředku, nekoupím noviny ani jiný tisk, nenavštívím restaurace, divadla, kina, uctění obětí okupace atd.) podepsaných „dělníci, rolníci, inteligence a studenti“.

Členové HRM (Petr Uhl, Jan Frolík, Petruška Šustrová, Radan Baše, Pavel Šremer) tento leták v „provolání“ kritizují – vadí jim především jeho silný nacionalismus, stejně jako zbytečná pasivita a poraženectví jeho tónu. Domnívají se, že je třeba aby „ráz srpna byl spíše bojovný, rozhodný, aby se stal dnem odporu a nejen dnem smutku a pietní vzpomínky.“¹⁴⁷ Naopak podněcují k vyšší politické aktivitě, k pořádání diskusí, nátlaku na vedení podniků a továren, k vyměňování zkušeností. Jen to podle nich zamezí totalizaci životů československých občanů.

Ve svém programu nabádají především k tomu, aby občané neopouštěli pozice, zejména ty, které zastávají v odborech – jejich prostřednictvím mohou pomoci zabránit represím a vykonávat nátlak na vyšší orgány. Aby neodcházeli z KSČ, protože „z KSČ se dobrovolně neodchází, z KSČ se pouze vylučuje.“¹⁴⁸ Podporují vytváření malých, ilegálních,

¹⁴⁷ Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970 (edice Dokumenty), s. 46.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 47.

na konspiraci založených skupin které mohou uskutečňovat různé akce. V neposlední řadě pak podněcují k udržení lidové aktivity, nezávislých akcí pracujících a udržování co nejužších kontaktů. → *4/202*

Leták byl opět pokusem analyzovat československou situaci v socialistické perspektivě a tomu rovněž odpovídal jeho slovník. Petr Pithart k tomu poznamenává: „Jejich snaha o vykročení z izolace ideologie reformního komunismu a z intelektuálštiny byla sama o sobě pozoruhodná, avšak právě v tom uspěla jen částečně. Vypjatě ideologická platforma i díky jejich textů nemohla získat podporu veřejnosti.“¹⁴⁹

4. Výzva všem mladým

Autory tohoto textu, který stál v určité opozici, spíše generační a osobnostní, než názorové, vůči Petru Uhlovi (jako jednomu z autorů předcházejícího „Provolání“) byli Jaroslav Bašta, Pavel Šremer, Radan Baše¹⁵⁰, Tomáš Sigmund, Nad'a Poláková, Petruška Šustrová a Felipe Serrano.¹⁵¹

Rovněž díky této výzvy je částečně „ideologicky“ poznamenaná, v porovnání s „provoláním“ však v mnohem menší míře. Její jazyk je méně teoreticky zatížen, je údernější a pro běžného občana srozumitelnější (obsah je však velmi podobný jako u „Provolání“). Obrací se, jak již je z názvu patrné, především k mládeži jako budoucímu možnému hegemonu revolučního vývoje. Program Revoluční socialistické strany shrnuje do jedné jasné věty: „Aby naše budoucnost byla budoucností svobodného lidu, který sám rozhoduje o svých záležitostech, je nezbytně zapotřebí vědomé a odvážné činnosti každého z nás, protože svobodu není možno získat darem, za svobodu je nutné bojovat.“¹⁵²

5. Několik poznámek k 10 bodům deseti pražských intelektuálů¹⁵³

„Deset bodů“ byla jakási výzva k občanům, jak se slušně a demokraticky chovat v nových normalizačních podmínkách. Koncem srpna 1969, po vydání výjimečného

¹⁴⁹ Pithart, P.: Osmašedesátý, Rozmluvy, Praha 1990, s. 306.

¹⁵⁰ Bašeho návrhy byly zavrženy jako maoistické.

¹⁵¹ Uhl, P.: Právo a nespravedlnost očima Petra Uhla, s. 15.

¹⁵² Výzva všem mladým viz Dokument č. 4 in: Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970, s. 52.

¹⁵³ Text viz Dokument č. 6 in: Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970 (edice Dokumenty), s. 56-59.

zákonného opatření,¹⁵⁴ za ní byli někteří její signatáři (Václav Havel, Luděk Pachmann, Jan Tesař, Rudolf Battěk a další) a její autor Ludvík Vaculík uvězněni.

Členové HRM se zatčených zastali (viz leták „Výzva k solidaritě s Lud’kem Pachmannem“) zároveň však zvláště někteří z nich s vyzněním „10 bodů“ nesouhlasili. Autorem nesouhlasné „polemiky“ byl Petr Uhl a Jaroslav Suk. Ve svém textu nejprve pochválili jazykovou úroveň celého textu a ocenili, že se autoři přihlásili k socialismu, včetně odkazu Říjnové revoluce. Vzápětí ovšem dodávají, že „její degenerace zanechala stopy i na autorech: libertářská koncepce socialismu ustupuje před autoritářskou.“¹⁵⁵ Autoři polemiky následně kritizovali ta místa textu, kde se tento přístup podle nich projevil a která jsou podle nich důsledkem toho, že „autoři nepřišli na myšlenku, že je třeba zaútočit na samotný princip nadřízenosti a podřízenosti vedoucích a vedených, který je výrazem sociálního členění lidstva.“¹⁵⁶

Kriticky se dále vymezili především k výzvě, aby občané setrvali při svém odporu proti počínající normalizaci na „legálních formách – cesta československého lidu ze současné situace nevede ani legálními formami protestu, ani parlamentním bojem; je to cesta revolučního procesu – jehož příprava je a priori nelegální.“¹⁵⁷ Vadí jim rovněž, že manifest zdůrazňuje „nenásilnost a neorganičnost“ – „nejenom, že nevyzývá k boji – jedinému prostředku vlastního osvobození se – ale vyniká přímo kontrarevolučním charakterem. Autoři nabízí pouze útěk do soukromí a pasivitu.“¹⁵⁸

Petr Uhl v této souvislosti ve svých pamětech zpětně hodnotí s nadhledem: „Nám, mladým revolucionářům se tenkrát tento manifest zdál příliš défaitistický...“¹⁵⁹

Domnívám se, že výše analyzovaná polemika je dnes velmi užitečná především pro pochopení pozadí HRM. V jejím textu – možná nejvýrazněji ze všech předkládaných dokumentů – zaznívají socialistické názory obou autorů, které později podrobněji rozpracovali ve svém „Programu společenské samosprávy“. Je zde jasně patrné jejich

¹⁵⁴ Předsednictvo Federálního shromáždění vydalo 22. srpna 1969 (během protestních bouří), zákonné opatření, které ještě více usnadňovalo zatýkání a další represe. Opatření, které podepsal Alexandr Dubček krátce před svým odchodem z funkce, platilo do konce roku 1969. Po skončení jejich platnosti však některé hlavní prvky tohoto opatření přejaly další zákony přijaté mezitím.

¹⁵⁵ Několik poznámek k 10 bodům 10 pražských intelektuálů in: Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970 (edice Dokumenty), s. 56.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 57.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 58.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 58.

¹⁵⁹ Uhl, P.: Právo a nespravedlnost očima Petra Uhla, s. 11.

odmítnutí autoritářství, manipulace člověkem a jejich zdůraznění lidské rovnosti v politice i výrobě, kterou je třeba prosazovat za každou cenu – i když je třeba nevýhodná.¹⁶⁰ Rovněž zde zaznívá silné odsouzení západního i východního bloku a především (jako již několikrát dříve) výslovná kritika vlastenectví.¹⁶¹

Jako důležitá se rovněž jeví polemika o prostředcích. Autoři se hlásí k násilí a vedle teoretické argumentace (násilím protivníka a potřebou obrany proti němu) argumentují praxí hnutí, které se postavilo proti okupantům. Tento bod se jeví jako zajímavý i vzhledem k východiskům nové levice, pro niž je téma násilí rovněž velmi důležité. Pozitivní pohled na tento fenomén je pro díla některých teoretiků nové levice charakteristický (viz kapitola II, podkapitola 3).

Je jasně patrné, že autoři polemiky se domnívají, že jejich hnutí má potenciál ve svých vystoupeních pokračovat a že právě ono představuje nosnou cestu ke společenské změně. Jako velmi výrazné se zde jeví varování před posvěcováním úniku do privátního prostoru, který je spojen s depolitizací a pasivitou.

6. List revoluční avantgardy a Hnutí revoluční avantgardy Egona Čierného

Strojopisný text o šesti stranách, nadepsaný List revoluční avantgardy¹⁶², napsal v červnu 1969 Egon Čierný, student FF UK, jeden ze zakládajících členů HRM. Jednalo se o koncept, který obsahoval některé styčné plochy s předchozími dokumenty napsanými v souvislosti s činností HRM, který se však zároveň v mnoha ohledech od těchto dokumentů velmi odchyloval. Hlavní odlišností byl důraz E. Čierného na roli revoluční avantgardy a obecně odlišná představa o dalších možných perspektivách české i mezinárodní levice. Čierný kvůli tomu v květnu 1969 z hnutí vystoupil s plánem na vlastní Hnutí revoluční avantgardy, které však nakonec nevzniklo.

¹⁶⁰ Slačálek, O.: Za zcela jiný socialismus!, s. 31.

¹⁶¹ Faktem ovšem je, že ač ve svých dokumentech členové HRM vlastenectví často odsuzovali a horovali ve prospěch internacionalismu, na mnoha místech jejich textů nalezneme pasáže, jež se dají označit jako vlastenecké. Výskyt takových tendencí je však pochopitelný především vzhledem k situaci, ve které se tehdejší Československo nacházelo. Dále se nabízí otázka zda jsou opravdu vlastenectví a internacionalismus dva vzájemně se vylučující fenomény.

¹⁶² Dokument „List revoluční avantgardy“ viz Archiv Libri prohibiti, Československé studentské hnutí (sbírka Ivana Dejmalá) – dokumentace HRM.

List revoluční avantgardy vycházel ze situace, kdy je země okupována a vládne v ní byrokracie. Úvodem kritizoval západní radikální levici pro povrchnost jejího revolucionářství, které je pouze slovní a dále pro sektářství a izolovanost (to bylo adresováno především IV.internacionále). Odsouzena byla rovněž lehkost, s níž jsou původně tvrdě zastávané a hájené názory opouštěny (to zase mířilo k Socialistickému svazu německých studentů).

Vzhledem k obrovským rozdílům mezi jednotlivými zeměmi, je podle Čierného třeba vzdát se pro nejbližší budoucnost myšlenky na světovou revoluci a pokusit se vytvořit samosprávnou společnost v jedné zemi a „to právě v té, ve které žijeme“.¹⁶³

Stávající systém byrokratického panství, který v Československu vládne, je třeba přemoci násilnou revolucí. Vzhledem k tomu, že subjektem revoluce již rozhodně nemůže být proletariát v klasickém marxisticko-leninském smyslu (protože ten už neexistuje) ani národ, který je z minulosti zakomplexovaný pocity kapitulantství, je třeba hledat nového silného hegemona, který by se mohl do čela revoluce postavit. Čierný takové vůdce vidí v mladé technokracii, jejíž příslušníci se ve střetu s byrokracií stávají relativně progresivní silou, protože se nechtějí smířit s tím, jak byrokracie maří jejich vyhlídku úspěšně a smysluplně pracovat. Část takové technokracie se může zapojit do revolučního hnutí a podílet se na revoluční avantgardě. Je však rovněž třeba, aby se do této avantgardy zapojila „část armády vedená mladými revolučními důstojníky“,¹⁶⁴ což byla patrně představa ovlivněná úspěchem Násira v Egyptě.¹⁶⁵ Tito se však posléze musí podřídit samosprávě, neboť nelze vládnout v rozporu s lidem.

Čierný se zabýval i budoucím postavením nově uspořádaného Československa v mezinárodních vztazích. Vylučoval, že by se mohlo stát neutrální zemí, naopak potvrzoval dosavadní příslušnost k sovětskému táboru. Uváděl však, že je třeba dát sovětské byrokracii jasně najevo, „že zůstaneme jejich spojenci a budeme s nimi nadále spolupracovat, ale v souladu se zásadami našeho programu. Jestliže nás napadnou, budeme se bránit do posledního náboje.“¹⁶⁶ Blízké vztahy mělo nové Československo navázat především s Jugoslávií, která by mu byla se svým modelem nejbližší (i když to neznamenal její nekritické přijetí).¹⁶⁷

Text nastiňuje i několik základních bodů ekonomického programu, který by měl zemi vyvést z krize: propustit neschopné na vedoucích místech, denivelizovat mzdy a skutečně

¹⁶³ Čierný, E.: List revoluční avantgardy, s. 2.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 3.

¹⁶⁵ Slačálek, O.: Za zcela jiný socialismus!, s. 37.

¹⁶⁶ Čierný, E.: List revoluční avantgardy, s. 3

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 4.

odměňovat podle vykonané práce, tvrdě zakročit proti těm kdo nepracují – připustit i částečnou nezaměstnanost, požádat o zahraniční půjčky, tolerovat soukromý sektor ve službách, poskytnout prostor pro iniciativu, zavést konkurenční boj.¹⁶⁸ Čierný si uvědomoval, že jím prosazovaná politika bude pravděpodobně velmi nepopulární a střetne se s odmítnutím – to by však avantgardu nemělo odradit při prosazování nového uspořádání.

Pro prosazení těchto cílů v mezinárodních vztazích i doma byla nutná „pevná revoluční vláda“¹⁶⁹ – měla být tvořena parlamentem (s rozhodující úlohou), vládou a samosprávou. Tolerovány měly být různé politické strany, s výjimkou těch, které by chtěly uchopit moc násilím.

Ve stávající situaci bylo hlavním úkolem vytvořit Hnutí revoluční avantgardy, které mělo rozpracovat svůj program převzetí moci. „Naši členové mají být mladí a nejnadanější odborníci z technické a humánní inteligence a revoluční část dělníků, studentů a vojáků.“¹⁷⁰ Zároveň všichni členové museli počítat s represí a nutností ilegální práce.

Čierného text, který se svým obsahem, charakterem, ale i jazykem výrazně odlišuje od většiny ostatních textů souvisejících s činností HRM, můžeme chápat jako důkaz toho, že v HRM působili i lidé, kteří se s radikálně levicovou orientací hnutí příliš neztotožňovali. Naopak – Čierného „List“ v mnohém připomíná spíše klasické pravicové programy (konkurenční boj, nezaměstnanost, soukromý sektor, denivelizace mezd). V jeho požadavcích na budoucí avantgardu, která má být technokratická a armádní (tedy vlastně kontradikce k představám levice, pro kterou tyto skupiny většinou představují přímého nepřítele) se jasně projevuje elitismus (opět kontrast k často proklamovanému rovnostářství socialismu).

Autorova představa „samosprávného socialismu v jedné zemi“ je sice ospravedlnována realismem, stejně tak však za ní můžeme vidět náznak vlastenectví a národního smýšlení.

Z předkládaného textu je tedy velmi zřejmá autorova názorová odlišnost od převládajícího ideového směřování hnutí. Z toho můžeme dovozovat, že v HRM opravdu existovaly odlišné názorové proudy, které spojoval především boj proti normalizačnímu režimu, je však zároveň třeba říci, že Egon Čierný v souvislosti s tímto textem z HRM vystoupil. To však nezabránilo tomu, že byl později souzen spolu s ostatními.

¹⁶⁸ Čierný, E.: List revoluční avantgardy, s. 4.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 4.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 4.

7. Časopis Levý odboj¹⁷¹ a Petr Lukačovič

Časopis vyšel v září 1969 jako první číslo zamýšleného projektu, který však nebyl později realizován. Kromě autorského textu obsahoval i přejetou úvahu Antonia Gramsciho a dopis Natalie Germanovové o moskevské demonstraci proti okupaci Československa.

V úvodním zamyšlení, podepsaném pseudonymem Vladimír Borecký (Petr Lukačovič) bylo charakterizováno Dubčekovo vedení: „Amorálnost politiky, spojení politiky se zločinem, násilím, úskokem, falší, to jsou skutečnosti, o kterých dnes nikdo po zkušenostech nedávných dní nebude pochybovat... Bylo by idealismem myslet si, že si budeme dělat politiku čistých rukou, snažit se o aristokratickou čistotu. Odporovalo by to povaze politiky a střetnutí s protivníkem by bylo předem odsouzeno k nezdaru.“¹⁷²

V reakci na selhání tohoto přístupu se dostavila deziluze a zklamání jako opačný extrém nadšení, jež vyplývalo z falešných nadějí. Dle autora však bylo třeba postavit se ve jménu kritického myšlení obojímu.¹⁷³

Levý odboj byl ambiciózním projektem a bylo by jistě zajímavé sledovat, jak by se profiloval dále a jak by reagoval na měnící se situaci v Československu. Stejně jako předchozí text se liší od dalších dokumentů HRM, ovšem ne v takové míře a poněkud jiným způsobem (což je ovšem asi dáno i pozdější dobou jeho vzniku).

V textu časopisu se opět několikrát objevuje slovo „vlast“ – není to jediný dokument související s činností HRM, kde se s tímto fenoménem, který je v rozporu s hlásaným internacionalismem hnutí, můžeme setkat. Je proto otázkou, jaký měl tento internacionalismus vlastně charakter – zda nebyl pouze formálním, přejetým postojem, pod nímž měla hlubší funkci „láska k vlasti“.¹⁷⁴ Netypickým jevem je i důraz na komunikaci a zdůrazněná důležitost přesvědčování. Je zde však již patrná deziluze a ztráta mnohých nadějí, která je však uvědomovaná a kriticky reflektovaná.

¹⁷¹ Časopis Levý odboj viz Archiv Libri prohibiti, Československé studentské hnutí (sbírka Ivana Dejmal) – dokumentace HRM.

¹⁷² Levý odboj, č. 1, 1969, str. 3

¹⁷³ Slačálek, O.: Za zcela jiný socialismus!, s. 41.

¹⁷⁴ Slačálek, O.: Za zcela jiný socialismus, s. 42.

8. Několik závěrečných poznámek k ideovému pozadí HRM

Během několika měsíců činnosti Hnutí revoluční mládeže vzniklo mnoho zajímavých textů, které z radikálně levicových pozic popisovaly situaci v Československu i ve světě, její příčiny, jakož i možné perspektivy. Často se přitom uchylovaly ke konkrétním vizím a doporučením. Většinou nenalzáme striktně definovaný program – s výjimkou Uhlovy práce „Československo a socialismus“), se spíše jedná o stručnější nástin jednotlivých politických postojů, které však velmi konkrétně ukazují, z jakých pozic jejich autoři vycházejí.

V předkládaných i dalších zmíněných textech můžeme identifikovat některé základní politické názory a postoje, které byly s menšími odchylkami pro většinu členů HRM společné. Jednotliví autoři často hovoří o degeneraci dělnického a komunistického hnutí. Na rozdíl od západní levice, která jí přičítala důsledkům Stalinova působení, autoři spjatí s HRM většinou spatřují její kořeny již v období po ruské revoluci a kriticky hodnotí Lenina i autoritářská opatření Trockého. Petr Uhl ve svém textu zachází ještě hlouběji do marxistické historie, když odsuzuje Engelsův přístup k práci dělníků. „Kořeny degenerace komunistického hnutí se tedy podle nich nenacházejí jen v tom, že se správných idejí zmocnila špatná společenská vrstva, ale zčásti spočívají již v samotných idejích.“¹⁷⁵

Analýza situace v Československu vycházela z názoru Petra Uhla, že v Československu sice došlo k revoluci, která svrhla kapitalismus, ovšem na jeho místo nenastoupil socialismus, ale byrokraticko centralistický systém. Stát a vládnoucí společenská skupina splývaly do jednoho. Společnost ovládla malá mocenská elita a rozsáhlá byrokracie, která tím, že omezovala svobodu celé společnosti, brzdila její vývoj. Řešením situace bylo nastolení samosprávy, která „představuje nejpřirozenější společenský řád pro realizaci socialismu. Teprve takové společenské uspořádání zajistí všem jednotlivcům jejich podíl na řízení společnosti a na rozhodování o důležitých otázkách“¹⁷⁶ Konkrétněji definovanou představu podoby této samosprávy však v textech HRM nenajdeme. Objevují se pouze zmínky o radách pracujících ve výrobní samosprávě a občasné náznaky o lidové samosprávě pro politické otázky.

Prostředkem k dosažení samosprávy a nastolení dalších žádoucích změn byla revoluce – samospráva nedosažená revolučními prostředky byla sice přijímána jako vylepšení stávajícího systému, vzhledem k tomu, že by to znamenalo její paralelní existenci se stávajícími byrokratickými strukturami, nebyla změnou žádoucí.

¹⁷⁵ Slačálek, O.: Za zcela jiný socialismus!, s. 43.

¹⁷⁶ Slačálek, O.: Za zcela jiný socialismus!, s. 45.

Subjektem revolučních změn se měli stát stejně jako v tradičním marxistickém pojetí pracující, jejich avantgardou však měla být mládež a inteligence (podobně jako levice na západě). Sami revolucionáři se sice měli organizovat, cílem ale nebylo převzetí moci – spíše spolupráce na vytváření programových konceptů, jež by mohly být nabídnuty společnosti. Výjimkou je koncepce Egona Čierného, který počítá s tím, že revolucionáři moc převzou do svých rukou (i on však počítal s tím, že to bude jen na určité omezené období).

Nepřítelem číslo jedna byla samozřejmě okupační vojska a soudobé vedení KSČ (zvláště jeho kolaborantská a kapitulantská část). V dlouhodobějším výhledu se nepřáteli stávali i byrokraté a technokraté, kteří si nedostatky systému sice uvědomovali, ale chtěli je řešit prostředky diametrálně odlišnými. Ideologii, k níž se systém hlásil, však autoři věřili a podporovali ji, v praktikované podobě ji však považovali za překroucenou.

Z výše zmíněného vyplývají dva hlavní inspirační zdroje celého hnutí. Prvním z nich je liberalizace tisku na počátku roku 1968 a některé hlavní myšlenky, které tehdy v Československu zaznívaly, druhým západní trockismus a nová levice. Českoslovenští levicoví radikálové ze západních zdrojů čerpali a své západní kolegy možná do jisté míry i napodobovali, na druhou stranu žitá zkušenost levicového autoritativního systému jim umožnila zaujmout kritický odstup k dogmatismu a autoritářství, jež bylo v západních radikálně levicových kruzích častým jevem.

VIII. ZÁVĚR

Československo procházelo na konci šedesátých let vážnou krizí způsobenou vnitřním vývojem a eskalovanou později příchodem okupačních vojsk. Vzhledem k šíři této krize, která zasáhla většinu oblastí tehdejšího života, se nositeli reformního hnutí staly široké vrstvy obyvatelstva. Význam mladé generace stoupl až po srpnové invazi, kdy se mládež a především studenti postavili do čela odporu proti počínající normalizaci. Mezi mnoha různými skupinami, které tehdy působily, vybočovalo Hnutí revoluční mládeže svými vypjatě levicovými postoji. V tehdejší opozičním i studentském hnutí bylo takové zaměření spíše výjimkou. Svým marxistickým slovníkem budili v okolí, jehož nechuť k systému a všemu co s ním souviselo se zvyšovala, spíše nedůvěru. Stejně tak jejich ideová východiska nebyla pro většinu československé společnosti přijatelná. Je také více než zřejmé, že nastoupený proces normalizace a postupné rezignace společnosti zastavit nemohli – celkový vliv Hnutí na společnost byl mizivý.

Odvaha, s níž členové HRM přistoupili k uskutečňování svých vizí a se kterou se snažili společnost burcovat, je obdivuhodná. Jejich činnosti dodává důležitosti především to, že se jako jedna z prvních organizovaných skupin dokázali normalizačnímu režimu postavit a i přes hrozící nebezpečí vytrvat. Jejich aktivity byly v kontextu činnosti ostatních skupin opravdu rozsáhlé. Rovněž tresty, které následovaly v soudním procesu se skupinou byly velmi vysoké a i tento fakt dodává řadě aktivit větší význam.

Při hodnocení HRM nelze vynechat ideovou platformu, která byla v dílech většiny autorů zabývajících se tématem dosud spíše opomíjená – pokusila jsem se tedy tuto mezeru alespoň částečně zaplnit. Jak vyplývá z předkládaných dokumentů, formovaly členové HRM své politické názory na podkladě široké palety vlivů, která zahrnovala novou levici, trockismus a východní reformní komunisty. Zajímavé přitom bylo zvláště míšení vlivů západní levice a východních reformních komunistů. Většina z členů HRM však z těchto pozic postupně odstupovala a v současné době řada bývalých členů působí v různých středově-levicových politických stranách a hnutích. *např. v*

Pro řadu členů HRM byla zkušenost s činností v hnutí i s následným uvězněním pouze prvním momentem v další opoziční činnosti – mnoho z nich patřilo k prvním signatářům Charty 77, ale působili i v jiných skupinách a nakonec tak přece napomohli pádu komunistického režimu. Po jeho zhroucení někteří z nich vykonávali důležité vládní i společenské funkce. Na Hnutí revoluční mládeže tak proto můžeme pohlížet jako na skupinu,

ve které mnoho těchto, v budoucnosti důležitých lidí, formovalo své politické a společenské názory. A ve které se poprvé střetnulo s oficiální mocí.

IX. Seznam zkratek

- ARS – Akademická rada studentů
- FF UK – Filosofická fakulta Univerzity Karlovy
- ČLR – Čínská lidová republika
- HRM – Hnutí revoluční mládeže
- HRA – Hnutí revoluční avantgardy
- NSL – Názorové sdružení levice
- PSDS – Polská sjednocená dělnická strana
- PSP – Pražský studentský parlament
- SC – Societas Cosmpolitica
- SDS – Socialistický svaz německých studentů
- SOS – Samostatná organizace studentů
- SVS – Svaz vysokoškolských studentů
- ÚSD – Ústav soudobých dějin
- VŠZ – Vysoká škola zemědělská

X. Seznam pramenů literatury

- Blackwell, B.: Encyklopedie politického myšlení, Barrister & Principal, Brno 1999.
- Cranston, M. (eds.): The new left. Six critical essays, The library press, New York 1971.
- Cuhra, J.: Počátky odporu proti normalizačnímu režimu ve vzpomínkách účastníků. Materiály studie, dokumenty, 1997, č. 8. Praha, ÚSD 1997.
- Cuhra, J.: Mezinárodní ohlasy procesu „P. Uhl a spol.“, rukopis, uloženo v ÚSD, s. 9.
- Fanon, F.: The Wretched of the earth, New York, Grove Press 1963.
- Holtey, I.: Hnutí 68 na Západě. Studentské bouře v západní Evropě, Vyšehrad, Praha 2003.
- Heywood, A.: Politologie, Praha, Eurolex Bohemia 2004.
- Kárník, Z. (eds.): Bolševismus, komunismus a sociální radikalismus v Československu II., Praha, Dokořán 2004.
- Otáhal, M.: Studenti a komunistická moc v českých zemích 1968-1989
- Pažout, J.: Hnutí revoluční mládeže 1968-1970 (edice Dokumenty), Praha, ÚSD 2004.
- Pažout, J.: Československé studentské hnutí v šedesátých letech dvacátého století (sbírka Ivana Dejmal), on-line text (libpro.cts.cuni.cz/el_publ_dejmal.htm).
- Pečínka, P.: Pod rudou vlajkou proti KSČ. Osudy radikální levice v Československu, Brno, Doplněk 1999.
- Pithart, P.: Osmašedesátý, Praha, Rozmluvy, 1990.
- Plogsted, S.: V síti dějin. Zatčená v Praze po roce 1968, Brno, Doplněk 2002.
- Šiklová, J. a Kubíčková, M.: Studenti a ideologie na Západě, Praha, Horizont 1969
- Tůma, O. a kol.: Srpen 69, Edice dokumentů, Maxdorf – ÚSD AV ČR 1996
- Uhl, P.: Právo a nespravedlnost očima Petra Uhla, Praha, C.H.Beck Verlag 1998.
- Uhl, P.: Program společenské samosprávy, Köln, Index 1982.
- Vančura, J.: Pražské jaro 1968. Naděje a zklamání, Praha, Mladá fronta 1990.
- Zilynská, B. – Svobodný, P. (eds.): Česká věda a pražské jaro (1963-1970), Praha, Univerzita Karlova, Karolinum 2001.
- Pažout, J.: Nová levice a československé studentské hnutí v době Pražského jara (disertační práce), Praha, FF UK 2003
- Setnička, T.: Případ HRM aneb levicová kontestace v ČSSR v letech 1968-1969 (diplomová práce), FSS MU, Brno 2000
- Slačálek, O.: Za zcela jiný socialismus! Programatické myšlení jednotlivých představitelů české radikální levice (rukopis připravený pro disertační práci)

A.J.Liehm.: Hovoří Sibylle Plogsted, Listy r.2, č.4/72.

Suk, Jaroslav: Československá radikální levice. Svědectví, 1982, č. 67

Stokačová, L.: Rozhovor s Jiřinou Šiklovou – Nová levice v Československu, A kontra č. 25, 10.1.2005, s.10.

Hečko, J.: V cizích službách, Rudé právo, 17.1. 1970

Hečko, J.: Obžalování z protistátní činnosti odsouzeni, Rudé právo, 25.2.1970.

Hečko, J.: Kde je vina, tam je trest, K přelíčení s protistátní skupinou, Rudé právo, 23.3.1971

Leša, J.: Levicová tvář při komplotu s pravicí, Skutečná tvář neotrockismu, Tribuna č. 17, 23.4.1975

Rudé právo č. 10, roč. 50, 12.1. 1970, s. 2.

Informační Materiály – opozice československých revolučních socialistů, č. 1, 1971, s. 33

Studentské listy, ročník 1, č. 1/1969, 25.2.1969.

Rukopisné poznámky Petra Uhla

List revoluční avantgardy, 1969 ✓

Časopis Levý odboj, č. 1, září 1969 ✓

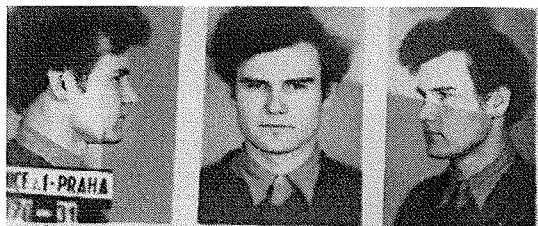
Byrokracie ne – revoluce ano, 1969 ✓

Výslech Macieje Kozłowského z 9.8.1969

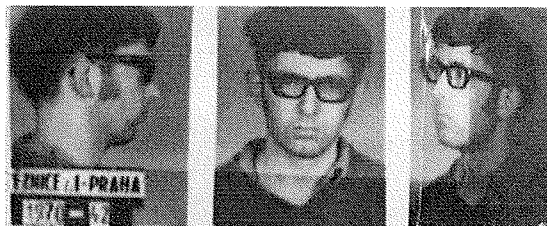
Rozhovor s Petrem Uhlem 27.1.2006

XI. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

1. Fotky některých členů HRM (z trestních spisů)

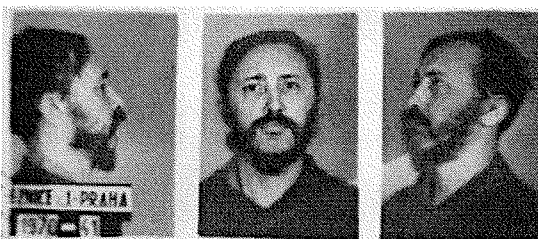
Radan BAŠE (1950)

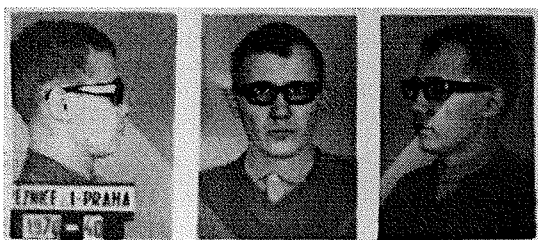
Jaroslav BAŠTA (1948)

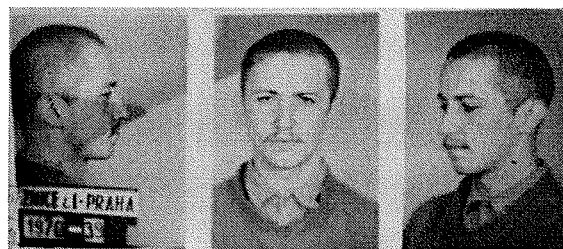
Matylda BROŽOVSKÁ (1943)

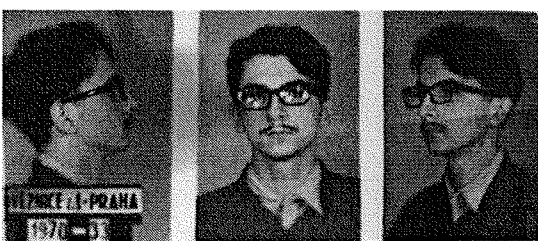
Karel ČAMBULA (1924)

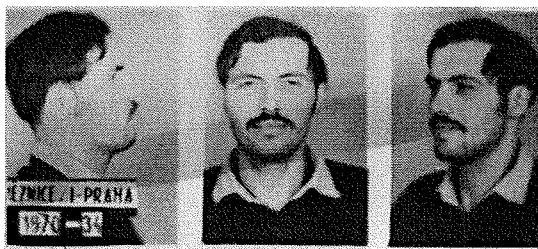
Jan DOSTÁL (1949)

Vavřinec KORČIŠ (1948)

Filipe SERRANO (1945)

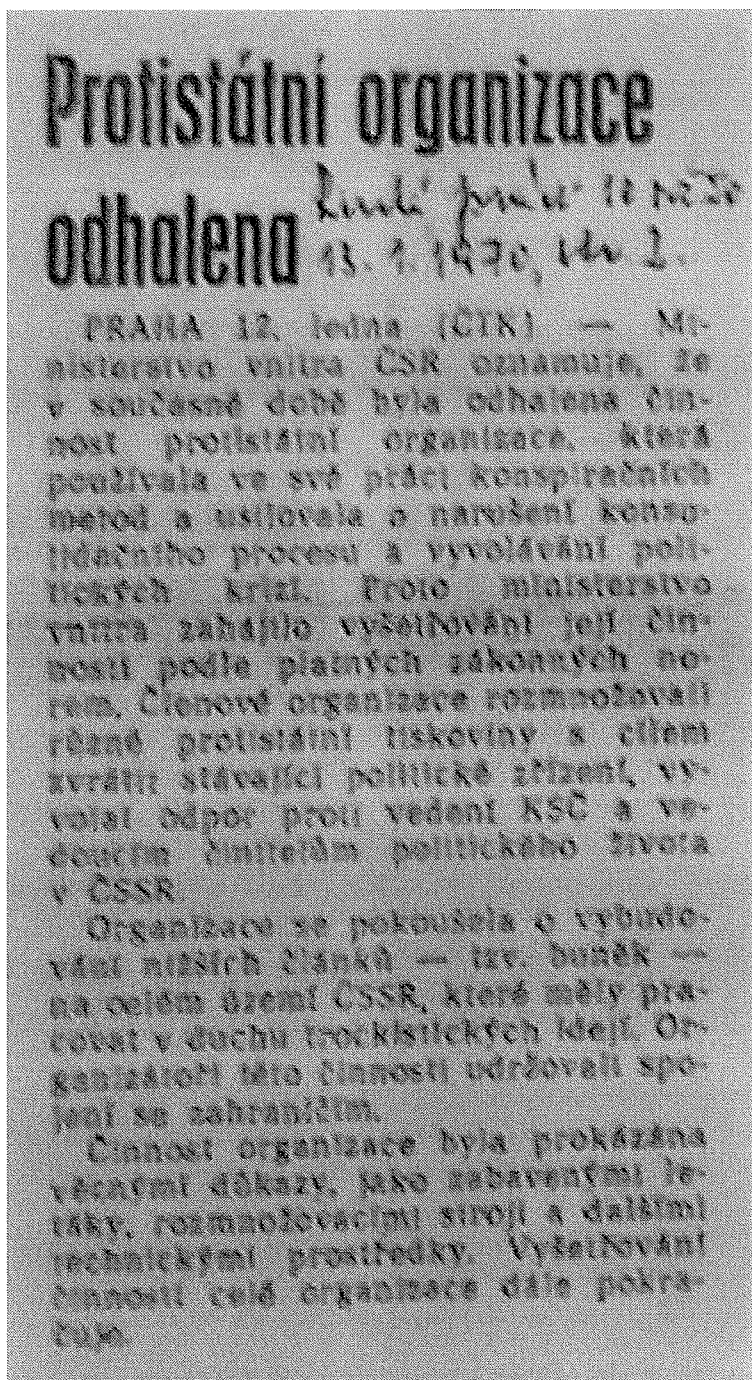

Tomáš SIGMUND (1943)

Pavel ŠREMER (1946)

2. Ohlasy procesu v československých novinách

V cizích službách

Náš tisk přinesl v úterý strážnou zprávu ministerstva vnitra ČSR o odhalení protistátní organizace, která svou činností vážně narušovala konsolidační proces v naší společnosti. Tato zpráva měla značný ohlas doma i v zahraničí. Zatímco v socialistických zemích je kvitována jako rozhodná vítězná akce našich orgánů nepřipouštět protisocialistické rejdy, na Západě pochopitelně vyvolala mimořádný ohlas v jiném směru.

Západní zpravodajské agentury se totiž od úsvetu předhánějí v tom, aby se základě tohoto strážného sdělení vyličili v ro nejhrozostránnějších barvách ať už údajný návrat do padesátých let, a tím přej obnovou nezákonnosti, zvláště násilí apod. Zvykli jsme si za posledních více než dvacet let na to, že kdykoliv si nás neděláme něco podle jejich představy a zvyků, že ihned nad námi začínají západní «kolozové». Žurnalisté provádějí krokodýlí tazy, s rutinnovostí svičkových bab a politických plaček, od čehož jsou koneckoncem svými chlebodárci placeni.

Chceme dnes naše čtenáře na základě některých písemných dokumentů podrobněji seznámit s postátním, cíli a metodami činnosti ilegální organizace, která vyvolala takové rozruchy u našich západních «přátel» a jejíž organizátoři si dali název «revoluční socialistická strana (Československa)».

Její vznik spadá do období, kdy pod vlivem soustavného působení ruských i zahraničních protisocialistických a protisovětských sil zvláště nejúrodnější směry nad soudností a zdravým rozumem jak zděrazňují základní dokumenty této ilegální organizace, vznikla přej z tzv. revolučního hnutí mládeže, zejména studentů a mladých dělníků. Její působnost měla proto také dva základní směry: směrem do odborářských organizací a do koordinacíních výborů odborů, zejména Odborových svazů kováků a pracovníků polygrafického průmyslu a výtvarnického.

«SKROMNÉ» CÍLE...

Vedoucí směry sdílené ilegální organizace se svou činností dostaly do příkrého rozporu s našim socialistickým zřízením i se zákony našeho stá-

tu. To plně dokazují zachycené dokumenty této novodobé «socialistické» strany, zejména její programové prohlášení.

Jako svůj cíl si organizace neklade nic víc a nic méně než svržení socialistického režimu v ČSSR cestou «anti-byrokratické revoluce» a nastolení zcela «svobodné» společnosti. Členové organizace pučistějí dle se zrušením armády a bezpečnosti jako celku, jejichž funkci by převzaly ozbrojené jednotky na závodech (samozřejmě nikoliv Lidové milice).

Výsledkem všech těchto opatření bude přej vznik nové společnosti, která zruší existenci socialistického státu i se všemi jeho funkcemi. Autoři prohlášení nepřijímají příslušnou skromnost a nechtějí se omezit jen na malé Československé poměry. Podle obdobného návrhu autoři předpokládají, že bude svržen socialistický společenský řád také v ostatních socialistických zemích, především v Sovětském svazu.

... A JIM ODPOVÍDAJÍCÍ METODY

Bylo by vážnou chybou mávnout nad tímto «programem» proslá rakou a považovat jej pouze za produkt několika blouznivých mozků. K postupnému naplnění těchto cílů amatovala totiž zcela konkrétní činnost odhalené organizace.

Měla dva hlavní směry. První orientovaný dovnitř organizace sledoval otázky její výstavby, studia trockistické, ale také marxisticko-leninské literatury (aby členové mohli důvěrně čelit jejímu působení), instruktážní činnosti, diskuse a polemiky jako příprava na veřejnou činnost.

Za druhou se organizace především snažila masově působit na veřejnost a vyvolávat odpor proti komunistické straně, socialistickému státu a jejich politice, organizovat nejúrodnější náflakové akce k diskreditaci a odstranění vynásilných vedoucích stranických a státních představitelů, a vytvoření podmínek k nastolení «svobodné» společnosti. Tomu měla sloužit výroba a kolportáž letáků a plakátů, nápisy na stěnách domů a ulicích, demonstrace, stávkové — a jak říká programové prohlášení za záti lidského ráku — i ozbrojený boj proti současnému režimu.

«Program» šloží proti socialistické společnosti a státu, proti jeho územní celistvosti, samostatnosti a obranyschopnosti a proti mezinárodním vztahům a společenství svazkům, které zaručují naši existenci i bezpečnost. Všechny tyto základní prvky jsou zakotveny v ústavě ČSSR.

K tomu, aby mohla plnit své úkoly, vyvíjela organizace na základě dalšího základního dokumentu — stanov — svou organizační strukturu. Byla vybudována plně za konspiračních zásadách, což jen zděrazňuje její protistátní charakter.

K tomu, aby mohla plnit své úkoly, vyvíjela organizace na základě dalšího základního dokumentu — stanov — svou organizační strukturu. Byla vybudována plně za konspiračních zásadách, což jen zděrazňuje její protistátní charakter.

NEJEN TEORIE, ALE TAKÉ NEBEZPEČNÁ PRAXE

Členové organizace nezůstali jen u studia a teoretické proklamace svého programového prohlášení, ale rozvíjeli rozsáhlou praktickou činnost. Podíleli se na zpracování většiny ilegálních listůvín, křivých na území ČSSR v loňském roce, mezi něž patřilo například i známých «deset bodů» k 21. srpnu.

Tyto a další letáky rozšířovali po celém území našeho státu včetně Slovenska. Využívali k tomu auto-mobilů, pařky, a v nejjednodušším případě i otáčen za aktivní účasti ze Západu. Pro výrobu těchto materiálů měli všechno nezbytné technické vybavení včetně cyklostylů a dalších rozmnožovacích zařízení a snažili se získat i některých tiskáren v Praze.

(Přetiskováno na str. 2.)

RP 14/1 90

V CIZÍCH SLUŽBÁCH

(Pokračování ze str. 1.)

V souvislosti s odhalením organizací zabavily naše bezpečnostní orgány u jejich členů výzvy k dalším provokačním akcím a nepokojům, které chtěli rozšířovat v současném období. Už neuspěli...

Jsou reálné náznaky toho, že členové organizací se neomezovali jen na tuto činnost, ale že měli také aktivní vliv na stávkový a sabotážní, ha i na požární, kterých byl v letech 1968 a 1969 tak neobyčejně vysoký počet, že se nedají přejít prostým zdůvodněním «nešťastná náhoda». Členové organizací viděli svůj vzor v ně kterých extremistických skupinách na Západě, v jimi proklamované anarchii, nepořádku, výtržnostech a chaosu, které mají směřovat k dosažení tzv. neomezené svobody.

■ SPOJENÍ SE ZÁPADEM

Spojení této ilegální organizace se Západem nebylo jen ideové. Program, organizační struktura i vlastní činnost organizace ukazují na její trockistické zaměření, které odporuje tradicím našeho politického života a signalizuje silné cizí vlivy.

Rada skutečnosti svědčí nesporně o napojení na různé trockistické organizace na Západě. Rada funkcionářů těchto organizací přijížděla v uplynulém období do Československa a zúčastňovala se různých studentských schůzí a akcí pořádaných Svazem vysokoškolských studentů, například v pražském Slovanském domě a jinde.

■ REPUBLIKU SI ROZVRACET NEDÁME

Skončila jedna etapa neblahé činnosti těch kdo přes všechny žádosti a výzvy našich předních stranických a státních činitelů se pustili aventuristickou cestou rozbití hodnot, které dávají vnitřní i vnější jistotu dalšího socialistického rozvoje naší společnosti. Naše veřejnost se znovu přisvědčuje o tom, že protisocialistické, protistranické a protisovětské síly nejsou žádným výmyslem, ale trpkou skutečností.

Probíhající vyšetřování ukáže jistě míru «zásluh» vůdců této ilegální organizace. Také zde jsou vedle organizátorů svědci a svodeni, z nichž někteří stačili prohlédnout dříve, než byla organizace odhalena.

JIRI HEČKO

Tribuna 8 4/1970
29. 1. 1970

(poznámky) PRO TRIBUNU 374 MATE

TŘÍDNÍ zákonnost

Spíše věcného tisku o odhale-
ní proletářské organizace — LEVIN
ještě socialistické strany — PO-
NYLTA propagandistům západního
světa přiblížit k novým doktrínám
volbou a odvolání ČSSR do pa-
latických let. Když toto stáří i noví
noví antikomunističtí převýšit
to znamená chůzy padesátých
let, neboť čas politického a pocti-
vá komunisty a oběhny našeho
světa, kterým bylo tedy aktivní-
mno. (Mnohým o ně ovšem ani při
rehabilitacích) jedovatě klpy od-
pověď na vrcholné politiku mří
mnoh přímě do čarného — na sa-
nu odměra našeho socialistické-
ho světa, na jeho socialistickou
světí moč.

Tokračuji v zájmu proti spo-
stičkému útěhu v Českosloven-
sku, v nových variantách hnutí
a vlivu a vlivu za práva hvi-
cy v úvodu 1948 v srpnu 1968
v dubnu 1968.

V padesátých letech to byl pře-
dávě příští dík uzavřenosti diver-
tů. Když byl maršal socialistič-
kou svatí moč i odporu lidu,
byly zakázány zejména vědecké
metody a dialektickou koncepcí
na rozvrácení našeho režimu za-
vazt. Důležitými vymoření rozbu-
ky ze střední marxismu a he-
gelovské metafyziky poznání. Poma-
nitka, přehlednou klady své no-
vé močy — čerit do své Libe-
ritismu, dogmaticky vklad Mar-
xe umířování Leuina (ale i Gotti-
viana), antiverzovní ideologické,
teoretické a politické práce stra-
ny.

Taktika přivedla své cíve, po-
dává se židat i mnoho komu-
nistů. Teoreticky jsou v hru se pro-
střed, pak to je převládá část
padesátých let. Ovšem od ledna
1968 do dubna 1968 se jeho kru-
tovu odhaluje.

Nepřítel komunistů v domo-
ně šlože a pravcovat revizio-
nary vytváří po lednu 1968 do du-
ba a nepřítel socialistického
kultury — se vycházejí demokra-
ci, humanismus. Z toho o de-
mokratické vztahy socialistů
v ČSSR se odvolala verze o he-
gelovské společnosti a počty o ak-
tivnosti odhodlaní marš. Pod
proporem bore proti dogmatič-
nité Verovkovi X dogmatičem,
zapomenutí na následovníků
poučky dialektiky.

S teoretickým postavením ho-
diti k postupu rozvíjet — a led-
ního konce antikomunistů a dru-
hého rozvíjet — orgány socia-
listické svatí moč, umožnovat vliv
světa, zbavit se jeho funkce
organizací na vedoucího, aby se
kvalitně mohl vztahovat z hledí-
ho světa v práve prácha komu-
nistů. Teoretická, soudit i kach,
předně jako se vztahují se

koligové v roce 1950 v Maďarsku.
K posledním jednání u nás už
nedošlo, tanky zahly epou, na-
stít čas k odmasťování.

Když jsem medvědy bovoři a ně-
kolika soudrhy o těchto věcech
v sovětském s odhalení, proti-
státní organizace, dohodil jsem se
na tom, že žádný stát, socialistič-
ný ani kapitalistický, si nenechá
narodit proletářské organizaci, ka-
ždý stát si chrání svou mocí i k po-
moci přátel své zřízení.

Ale v čem je tedy vlastně roz-
díl, nejsou teorie o socialistické
demokracii, o lidové samosprávě,
o postupném zániku státu, moci
jen teoriemi? Nejsou Marxovy te-
ze o správném osvození člověka
neuskutečnitelným snem?

Lid sám mnoho přemýšlel,
při pátrání po pravdě, při hledá-
ní jvytí a perspektiv zprávců
teoretické učení ze všech stran,
konfrontací poučky s vlastními
skúsenostmi. Myslí, že sku-
bnosti šedesátých let by nás mly
za práhu nové dekády dovést
k poměti, že cesta k ideální
správné svobody, demokracie a
humanitě povede přes realizi,
ale přes upesnění socialistického
světa, jeho vlivu, přes plně upiar-
nění a rozvíjení jeho funkce, sku-
senosti převládá, že je nevyhno-
vitě a kultiv mechanismus so-
cialistického státu pebuat, zdoko-
nalovat jeho chod, stranický ho
dět.

Někdy se zdá, jako by lidé na-
pomenali na jednu ze základních
skúseností — že totiž ide o stát
praktický, o účinnost lidí,
a tímto záležitosti. Užíváme zá-
kony, sami jsme si je představ-
nícyns věřiny svých útstupů
odhalovali. Ale kolik věcí na-
hrafes i věcí došlo, je nečve
nět vlně. Kolik lidí se vstří-
klovat mezi paragrafy? Zákon
převládá na úroveň, ale sam-
ot překračují — v malokostech
i ve věcech závažných. Když se
pak dostane do kvalitního klíči
o pravověří.

Je každý máme se vobě okoll,
máto se uvědomujeme, že re-
prese není programem socialistič-
kého státu, také je lidu v kapite-
lismu, to hlavním posláním so-
cialistického státu — prvního lid-
se uvědomuje vytvoření orga-
nismu — je organizovat vlastnor-
ny rozvíjet němě a řídit lidu pro
tento program měl říkat a věst
v čem se nám se dáte se zítřka.
S tímto úkolem i programem
v čem se nám se dáte se zítřka
v čem se nám se dáte se zítřka
v čem se nám se dáte se zítřka

Někdo uvědomuje, aby vliv
neustále mohl a rozvíjet.

Josef Svoboda ?